

ЖЕНЕВСКА КОНВЕНЦИЈА О ПОСТУПАЊУ СА РАТНИМ ЗАРОБЉЕНИЦИМА

од 12. августа 1949. године

(III Женевска конвенција) [1]

Доле потписани Опунемоћеници влада заступљених на дипломатској конференцији одржаној у Женеви од 21. априла до 12. августа 1949. године у циљу ревизије Конвенције закључене у Женеви 27. јула 1929. године а која се односи на поступање са ратним заробљеницима, споразумели су се у следећем:

ДЕО I

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

ЧЛАН 1.

Високе стране уговорнице обавезују се да ће поштовати ову Конвенцију и да ће јој обезбедити поштовање у свакој прилици.

ЧЛАН 2.

Поред одредаба које треба да ступе на снагу још за време мира, ова Конвенција ће се примењивати у случају објављеног рата или сваког другог оружаног сукоба који избије између двеју или више Високих страна уговорница, чак и ако једна од њих није признала ратно стање.

Конвенција ће се исто тако примењивати у свим случајевима окупације целе територије једне Високе стране уговорнице или њеног дела, чак и ако та окупација на најће ни на какав војни отпор.

Ако једна од Сила у сукобу није учесник у овој Конвенцији, Силе учеснице у Конвенцији ипак ће остати везане њоме у својим међусобним односима. Оне ће поред тога бити везане Конвенцијом према тој Сили, ако та Сила прихвата и примењује њене одредбе.

ЧЛАН 3.

У случају оружаног сукоба који нема карактер међународног сукоба, а који избије на територији једне од Високих страна уговорница, свака од страна у сукобу биће дужна да примењује бар следеће одредбе:

1) Према лицима која не учествују непосредно у непријатељствима, подразумевајући ту и припаднике оружаних снага који су положили оружје и лица онеспособљена за борбу услед болести, ране [2], лишења слободе или из било којег другог узрока, поступаће се, у свакој прилици, човечно, без икакве неповољне дискриминације засноване на раси, боји коже, вери или убеђењу, полу, рођењу или имовном стању или било коме другом сличном мерилу.

У томе циљу забрањени су и забрањују се, у свако доба и на сваком месту, према горе наведеним лицима следећи поступци:

a) повреде које се наносе животу и телесном интегритету, нарочито све врсте убиства, осакаћења, свирепости и мучења;

b) узимање талаца;

- c) повреда личног достојанства, нарочито увредљиви и понижавајући поступци;
- d) изрицање и извршавање казни без претходног суђења од стране редовно установљеног суда и пропраћеног свим судским гарантијама које цивилизовани народи признају за неопходне.

2) Рањеници [3] и болесници биће прихваћени и неговани.

Свака непристрасна хуманитарна организација, као што је Међународни комитет Црвеног крста, може да понуди своје услуге странама у сукобу.

Стране у сукобу ће се трудити, с друге стране, да ставе на снагу, путем посебних споразума, један део или све остале одредбе ове Конвенције.

Примена претходних одредаба неће имати утицаја на правни положај страна у сукобу.

ЧЛАН 4.

А. Ратни заробљеници, у смислу ове Конвенције јесу лица која припадају једној од следећих категорија, а која су пала под власт непријатеља:

- 1) припадници оружаних снага једне стране у сукобу, као и припадници милиција [4] и добровољачких јединица који улазе у састав тих оружаних снага,
- 2) припадници осталих милиција и припадници осталих добровољачких јединица, подразумевајући ту и припаднике организованих покрета отпора [5], који припадају једној страни у сукобу и који дејствују изван или у оквиру своје сопствене територије, чак и да је та територија окупирана, под условом да те милиције или добровољачке јединице, подразумевајући ту и ове организоване покрете отпора, испуњавају следеће услове:
 - a) да на челу имају лице одговорно за своје потчињене;
 - b) да имају одређен знак за разликовање и који се може уочити на одстојању;
 - c) да отворено носе оружје;
 - d) да се, при својим дејствима, придржавају ратних закона и обичаја;
- 3) припадници редовних оружаних снага који изјављују да припадају једној влади или власти коју није признала Сила под чијом се влашћу налазе;
- 4) лица која прате оружане снаге иако непосредно не улазе у њихов састав, као што су цивилни чланови посада војних ваздухоплова, ратни дописници, снабдевачи, чланови радних јединица или служби чија је дужност да се старају о удобности оружаних снага, под условом да су за то добила дозволу од оружаних снага у чијој се пратњи налазе, док су ове дужне да им у ту сврху издају личну карту сличну приложеном обрасцу;
- 5) чланови посада, подразумевајући ту команданте, пилоте и ученике трговачке морнарице и посаде цивилног ваздухопловства, страна у сукобу који не уживају повољнији поступак на основу других одредаба међународног права;
- 6) становништво неокупиране територије које се, услед приближавања непријатеља, добровољно диже на оружје да би пружило отпор непријатељској најезди, а које није имало времена да се организује као редовна оружана сила, ако оно отворено носи оружје и ако поштује ратне законе и обичаје.

Б. Поступањем које ова Конвенција обезбеђује ратним заробљеницима користиће се исто тако:

1) лица која припадају или су припадала оружаним снагама окупиране земље ако, с обзиром на ту припадност, окупаторска Сила, чак ако их је у почетку и пустила на слободу док се непријатељства настављају изван територије коју она окупира, сматра потребним да приступи њиховом интернирању, нарочито после неуспелог покушаја тих лица да се споје са оружаним снагама којима припадају и које су ступиле у борбу, или ако се она не одазову позиву који им је упућен у циљу интернирања;

2) лица која припадају једној од категорија наведених у овом члану, а која су неутралне или незарађене Силе примиле на своју територију и која су оне дужне да интернирају на основу међународног права, уз право на свако повољније поступање које те Силе буду одлучиле да им признају и изузев одредаба чланова 8, 10, 15, 30, став 5, 58. до 67. Закључно, 92, 126. и кад између страна у сукобу и заинтересоване неутралне или незарађене Силе постоје дипломатски односи, оних одредаба које се односе на Силу заштитницу. Кад такви дипломатски односи постоје, стране у сукобу од којих зависе та лица биће овлашћене да према овима врше дужности које према овој Конвенцији припадају Силама заштитницама без штете по оне дужности које те стране редовно врше на основу обичаја и дипломатских и конзуларних уговора.

Ц. Овај члан не мења положај санитетског и верског особља онако како је предвиђен чланом 33. ове Конвенције.

ЧЛАН 5.

Ова конвенција ће се примењивати на лица поменута у члану 4. чим падну под власт непријатеља па до њиховог коначног ослобођења и репатрирања [6].

Ако постоји сумња да ли лица која су извршила неки ратни чин и која су пала непријатељу у руке припадају некој од категорија побројаних у члану 4. та лица ће уживати заштиту ове Конвенције све док надлежни суд не одреди њихов положај.

ЧЛАН 6.

Поред споразума изричито предвиђених члановима 10, 23, 28, 33, 60, 65, 66, 67, 72, 73, 75, 109, 110, 118, 119 и 122 Високе стране уговорнице моћи ће закључивати друге специјалне споразуме по сваком питању за које буду сматрале да га треба посебно уредити. Ниједан специјалан споразум неће моћи да погорша положај ратних заробљеника, онако како је он уређен овом Конвенцијом, нити да ограничи права која им ова Конвенција признаје.

Ратни заробљеници ће уживати користи из ових споразума докле год се Конвенција на њих примењује, осим ако постоје супротне одредбе изричито унете у горе наведене или доцније споразуме, или ако постоје повољније мере које према њима буде предузела која од Страна у сукобу.

ЧЛАН 7.

Ратни заробљеници не могу се ни у ком случају одрећи ни делимично ни у целини права која им обезбеђује ова Конвенција, и специјални споразуми поменути у претходном члану, уколико таквих буде било.

ЧЛАН 8.

Ова Конвенција ће се примењивати уз суделовање и под надзором Сила заштитница чија је дужност да штите интересе страна у сукобу. У том циљу, Силе заштитнице ће моћи, поред свог дипломатског или конзуларног особља, да наменују делегате међу својим сопственим држављанима или међу држављанима других неутралних сила. За те делегате се мора добити одобрење Силе код које они обављају своју мисију.

Стране у сукобу олакшаваће, у најширој могућој мери, задатак представника или делегата Сила заштитница.

Представници или делегати Сила заштитница не смеју ни у ком случају да прекораче границе своје мисије онако како је она одређена овом Конвенцијом; они ће нарочито бити дужни да воде рачуна о императивним потребама безбедности државе у којој обављају своје дужности.

ЧЛАН 9.

Одредбе ове Конвенције не представљају сметњу за хуманитарну делатност коју Међународни комитет Црвеног крста, као и свака друга непристрасна хуманитарна организација буду преузимали, по одобрењу заинтересованих страна у сукобу у циљу заштите и пружања помоћи ратним заробљеницима.

ЧЛАН 10.

Државе уговорнице моћи ће се у свако доба споразумети да вршење задатака које ова Конвенција поставља Силама заштитницама повере једној организацији која пружа сва јемства за непристрасно и успешно спровођење тих задатака у дело.

Ако се ратни заробљеници не користе или престану да се користе, из ма ког разлога, делатношћу једне Силе заштитнице или једне организације одређене сходно првом ставу, Сила која држи ратне заробљенике биће дужна да затражи, било од неке неутралне државе, било од неке такве организације, да прими на себе дужности које на основу ове Конвенције припадају Силама заштитницама које су одредиле стране у сукобу.

Ако заштита на тај начин не може да се обезбеди, Сила која држи ратне заробљенике, биће дужна да затражи од неке хуманитарне организације, као што је Међународни комитет Црвеног крста, да прими на себе хуманитарне дужности које на основу ове Конвенције леже на Силама заштитницама, односно, биће дужна да прими, у границама одредаба овог члана, услуге које јој понуди таква организација.

Свака неутрална Сила или свака организација коју је позвала заинтересована Сила, или која је у горе наведене сврхе понудила своје услуге биће дужна, при вршењу своје делатности, да остане свесна одговорности према страни у сукобу чији су припадници лица заштићена овом Конвенцијом и биће дужна да пружи довољна јемства да је у стању да прими на себе дужности у питању и да их врши непристрасно.

Претходне одредбе не могу се ставити ван снаге посебним споразумом између Сила од којих би једна, ма и привремено, била, према другој Сили или према њеним савезницима, ограничена у својој слободи преговарања услед војних догађаја нарочито у случају окупације целокупне њене територије или једног њеног знатног дела.

Кад год се у овој Конвенцији помиње Сила заштитница, тај израз истовремено означава и организације које је замењују у смислу овог члана.

ЧЛАН 11.

У свим случајевима где оне то буду сматрале корисним у интересу заштићених лица, нарочито за случај неслагања између страна у сукобу у вези са применом или тумачењем одредаба ове Конвенције, Силе заштитнице пружиће своје добре услуге у циљу решења спора.

У ту сврху свака од Сила заштитница може, на позив једне стране или по своме нахођењу, да предложи странама у сукобу састанак њихових представника, а нарочито органа којима су поверени ратни заробљеници, по могућству на подесно изабраној неутралној територији. Стране у сукобу биће дужне да се одазову предлозима који им у том смислу буду учињени. Силе заштитнице ће моћи, у таквом случају, да предложи на одобрење странама у сукобу неку

личност која је припадник једне неутралне Силе, или личност коју упуту Међународни комитет Црвеног крста и која ће бити позвана да учествује на томе састанку.

ДЕО II

ОПШТА ЗАШТИТА РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА

ЧЛАН 12.

Ратни заробљеници су у власти непријатељске Силе, али не у власти појединих лица или војних јединица који су их заробили. Независно од личних одговорности које могу постојати, Сила која их држи одговорна је за поступање које се на њих примењује.

Сила која држи ратне заробљенике може их предати само Сили која је учесник ове Конвенције и пошто се Сила која их држи увери да је Сила у питању вољна и у стању да примењује Конвенцију. Када су ратни заробљеници на тај начин предати, одговорност за примену Конвенције пада на Силу која је пристала да их прими за време за које су јој они поверени.

При свему том, за случај да та Сила пропусти да изврши одредбе Конвенције, по било коме важнијем питању, Сила која је предала ратне заробљенике дужна је, на опомену Силе заштитнице, да предузме ефикасне мере ради отклањања таквог стања, или да захтева да јој ратни заробљеници буду враћени. По овоме захтеву се мора поступити.

ЧЛАН 13.

С ратним заробљеницима се мора у свако доба поступати човечно. Сваки чин или недозвољено пропуштање од стране Силе која их држи а који проузрокује смрт, или доводи у озбиљну опасност здравље ратног заробљеника који се налази у њеној власти забрањен је и биће сматран као тешка повреда ове Конвенције. Посебно, ниједан ратни заробљеник не може бити подвргнут телесном осакаћивању или медицинском или научном опиту ма које природе он био ако то није оправдано лечењем ратног заробљеника и вршено у његовом интересу.

Ратни заробљеници се исто тако морају у свако доба заштићивати, нарочито против сваког акта насиља или застрашивања, против увреда и јавне радозналости.

Мере репресалија према ратним заробљеницима су забрањене.

ЧЛАН 14.

Ратни заробљеници имају у свакој прилици право на поштовање њихове личности и њихове части.

Према женама се мора поступати са свим обзирима који се дугују њиховом полу и оне у сваком случају морају уживати исто тако повољно поступање које се признаје мушкарцима.

Ратни заробљеници задржавају своју пуну грађанску способност онакву каква је постојала у тренутку њиховог заробљавања. Сила која их држи може ограничити вршење те способности било на својој било изван своје територије само у оној мери у којој то заробљеништво захтева.

ЧЛАН 15.

Сила у чијој су власти ратни заробљеници дужна је да обезбеди њихово бесплатно издржавање и да им пружи бесплатну лекарску негу коју захтева њихово здравствено стање.

ЧЛАН 16.

Водећи рачуна о одредбама ове Конвенције, које се односе на чин као и на пол, и под оградом повлашћеног поступања које би било признато ратним заробљеницима с обзиром на њихово здравствено стање, на њихову старост или њихове стручне способности, Сила која држи ратне заробљенике поступаће са свим њима на исти начин, без икакве неповољне дискриминације, засноване на раси, народности, вероисповести, политичком мишљењу или другим сличним мерилима.

ДЕО III

ЗАРОБЉЕНИШТВО

ОДЕЉАК I

ПОЧЕТАК ЗАРОБЉЕНИШТВА

ЧЛАН 17.

Сваки ратни заробљеник биће дужан да каже, када тим поводом буде испитиван, само своје презиме, име и чин, свој датум рођења и свој број матрикуле или, у недостатку овога, ознаку једнаке вредности.

У случају да он хотимично прекрши ово правило, излаже се опасности да му се ограничи уживање погодности које се признају заробљеницима његовог чина или положаја.

Свака Страна у сукобу дужна је да снабде свако лице које се налази под њеном надлежношћу а које може постати ратним заробљеником, личном картом која садржи његово презиме, име и чин, број матрикуле или ознаку једнаке вредности и његов датум рођења. Ова лична карта може поред тога садржати потпис или отиске прстију, или обоје, као и све друге ознаке које стране у сукобу буду желеле да додају у вези са лицима која припадају њиховим оружаним снагама. Уколико је то могућно, она ће бити величине 6,5 x 10 цм и израђиваће се у два примерка. Ратни заробљеник мора да покаже ту личну карту на сваки захтев, али му се она ни у коме случају не може одузети.

Над ратним заробљеницима не сме се вршити никаква телесна или морална тортура нити икаква принуда у циљу да се од њих добију подаци било које врсте. Заробљеницима који одбију да одговарају не сме се ни претити нити се они смеју вређати, нити могу бити излагани икаквим непријатностима или непогодностима.

Ратни заробљеници који су, с обзиром на своје телесно или душевно стање, неспособни да пруже своје личне податке, предаће се на старање санитетској служби. Идентитет тих заробљеника установиће се свим расположивим средствима у границама одредаба претходног става.

Испитивање ратних заробљеника вршиће се на језику који они разумеју.

ЧЛАН 18.

Све ствари и предмети личне употребе - изузимајући оружје, коње, војну опрему и војне документе - остаће у поседу ратних заробљеника, као и метални шлемови, заштитне маске и сви други предмети који су им били предати ради њихове личне заштите. Исто тако остају у њиховом поседу ствари и предмети који служе за њихово одевање и за њихову исхрану, чак и ако те ствари и предмети припадају њиховој службеној војној опреми.

Ратни заробљеници ни у једном тренутку не смеју бити без личне исправе. Сила која их држи издаће такву исправу ратним заробљеницима који је немају.

Ознаке чина и држављанства, одличја и предмети који имају претежно личну вредност или вредност осећајне природе не смеју се одузимати ратним заробљеницима.

Новац који ратни заробљеници имају при себи сме им се одузети само по наређењу официра, пошто у нарочитом списку буде забележена висина његовог износа и опис њихових притежалаца, и пошто се овоме изда признаница са свим потребним појединостима на којој се налази читка ознака имена, чина и јединице лица које је издало ту признаницу. Новчани износи у валути Силе која држи ратне заробљенике или који су на захтев ратног заробљеника, замењени за ту валуту, укњижиће се у корист рачуна заробљеника, сходно члану 64.

Сила која држи ратне заробљенике може овима одузети предмете од вредности само и разлога безбедности. У том случају биће примењен исти поступак као и при одузимању новца.

Те предмете, као и новац одузет у некој другој валути која није валута Силе која држи ратне заробљенике и чији притежалац није тражио замену, дужна је чувати Сила која држи ратне заробљенике и они се заробљенику, на завршетку његовог заробљеништва морају вратити у њиховом првобитном облику.

ЧЛАН 19.

Ратни заробљеници по својој заробљавању имају бити, у најкраћем могућем року, евакуисани у логоре довољно удаљене од борбене зоне како би били ван опасности.

Могу се, привремено, задржати у опасној зони само они ратни заробљеници који би услед рана или болести, били изложени већој опасности при евакуисању него ако би остали тамо где су.

Док очекују своје евакуисање из борбене зоне, ратни заробљеници се не смеју беспотребно излагати опасности.

ЧЛАН 20.

Евакуисање ратног заробљеника увек ће се вршити човечно и под условима сличним онима које Сила која држи ратне заробљенике обезбеђује својим јединицама при њиховим покретима.

Сила која држи ратне заробљенике снабдеће евакуисане ратне заробљенике довољним количинама пијаће воде и хране као и потребном одећом и лекарском негом; она ће предузети све корисне мере предострожности ради обезбеђења њихове сигурности за време евакуисања и установиће, чим то буде могуће, списак евакуисаних заробљеника.

Ако ратни заробљеници, за време евакуисања буду морали да прођу кроз пролазне логоре, њихов боравак у тим логорима биће што је могуће краћи.

ОДЕЉАК II

ИНТЕРНИРАЊЕ РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА

ГЛАВА I

ОПШТИ ПРОПИСИ

ЧЛАН 21.

Сила која држи ратне заробљенике може их интернирати. Она им може наметнути обавезу да се не удаљавају изван одређене границе логора у коме су интернирани или, ако је тај логор ограђен, да не пређу његову ограду. Уз право на примену оних одредаба ове Конвенције које се односе на казнене и дисциплинске санкције, ти заробљеници могу бити затворени или заточени

само ако се та мера покаже неопходном ради заштите њиховог здравља; то стање ни у ком случају не може трајати дуже него околности које су то затварање учиниле неопходним.

Ратни заробљеници могу бити делимично или у потпуности пуштени на слободу, на реч или уз обавезу, уколико им то допуштају закони Силе чији су припадници. Ова мера ће се нарочито примењивати у случајевима када може допринети побољшању стања здравља заробљеника. Ниједан заробљеник не сме бити примораван да буде ослобођен на реч или уз обавезу.

Чим отпочну непријатељства, свака страна у сукобу саопштиће противничкој страни законе и прописе који дозвољавају или забрањују њеним држављанима да приме слободу на реч или уз обавезу. Заробљеници пуштени на слободу на реч или уз обавезу сходно на тај начин саопштеним законима и прописима биће обавезни, својом личном чашћу, да како према Сили чији су припадници, тако и према оној која их је заробила, савесно испуњавају обавезе које су примили. У таквим случајевима Сила чији су они припадници биће дужна да не захтева нити да прима од њих какву услугу која би била у супротности са датом речју или обавезом.

ЧЛАН 22.

Ратни заробљеници могу бити затворени само у зградама које се налазе на чврстој земљи и које су потпуно хигијенске и здраве; изузев нарочитих случајева који се правдају интересом самих заробљеника, ови се не могу затварати у казнене заводе.

Ратни заробљеници интернирани у нездравим крајевима или у крајевима чија је клима по њих штетна, преселиће се чим то буде могућно у предео са повољнијом климом.

Сила која држи ратне заробљенике груписаће их у логоре или делове логора водећи рачуна о њиховој народности, њиховом језику и њиховим обичајима, под условом да ти заробљеници не буду одвојени од ратних заробљеника који припадају оружаним снагама у којима су служили у тренутку када су заробљени, сем ако сами на то пристану.

ЧЛАН 23.

Ниједан ратни заробљеник не сме ни у једном тренутку бити послан или задржан у некој области у којој би био изложен ватри борбене зоне, нити се сме употребљавати за то да својим присуством заштити од војних дејстава извесне тачке или извесне области.

Ратни заробљеници ће располагати, у истој мери као и локално грађанско становништво, заклонима против бомбардовања из ваздуха и других ратних опасности, изузимајући оне међу њима који учествују у заштити својих логора против тих опасности. Они ће моћи отићи у заклоне што је могуће брже, чим узбуна буде била дата. Свака друга заштитна мера која буде била предузета у корист становништва примениће се исто тако и на њих.

Силе које држе ратне заробљенике саопштаваће једна другој посредством Сила заштитница, сва корисна обавештења о географском положају заробљеничких логора.

Кад год обзири војне природе то буду дозволили, логори ратних заробљеника ће по дану бити означени словима ПГ или ПВ тако постављеним да се јасно виде из висине; заинтересоване Силе се међутим могу споразумети и о друкчијем начину означавања. На тај начин се могу означавати једино логори ратних заробљеника.

ЧЛАН 24.

Стални пролазни логори и стални логори за разврставање [7] биће уређени под условима сличним онима који су предвиђени у овом одељку, а ратни заробљеници ће у њима уживати исти поступак као и у другим логорима.

ГЛАВА II

СМЕШТАЈ, ИСХРАНА И ОДЕВАЊЕ РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА

ЧЛАН 25.

Услови смештаја ратних заробљеника имају бити исто тако повољни као и они који су обезбеђени јединицама Силе која држи ратне заробљенике, а које су смештене у истој области. Ти услови морају одговарати обичајима и навикама ратних заробљеника и не смеју, ни у ком случају, бити штетни по њихово здравље.

Претходне одредбе нарочито ће се примењивати на спаваонице ратних заробљеника, како у погледу укупне површине и минималне кубатуре ваздуха тако и уређења и постељине, подразумевајући и покриваче.

Просторије намењене како личној тако и заједничкој употреби ратних заробљеника морају бити потпуно обезбеђене од влаге, довољно загрејане и осветљене, нарочито између сумрака и времена кад се гаси светлост. Против опасности од пожара морају се предузети све мере предострожности.

У свим логорима у којима жене ратни заробљеници бораве истовремено кад и ратни заробљеници мушкарци, њима се имају обезбедити одвојене спаваонице.

ЧЛАН 26.

Основни свакодневни оброк мора бити довољан по количини, каквоћи и разноврсности да би се заробљеници одржали у добром здрављу и да би се спречило губљење на тежини или поремећај у исхрани. Исто тако ће се водити рачуна о начину исхране на који су заробљеници навикли.

Сила која држи ратне заробљенике даваће заробљеницима који раде додаток у храни потребан за вршење рада на коме су запослени.

Ратним заробљеницима има се обезбедити вода за пиће у довољној количини. Употреба дувана је допуштена.

Ратни заробљеници учествоваће, колико год је то могуће, у припремању својих obroка; у том циљу они ће моћи бити запослени у кухињама. Њима ће се поред тога пружити могућност да сами зготовљују додатке у исхрани којима буду располагали.

За трпезарије и мензе имају се обезбедити погодне просторије.

Забрањене су све колективне дисциплинске мере које би се односиле на храну.

ЧЛАН 27.

Сила која држи ратне заробљенике обезбедиће им у довољној количини обућу, рубље и одећу, водећи при томе рачуна о клими области у којој се заробљеници налазе. Униформе непријатељске војске, које је запленила Сила која држи ратне заробљенике, имају се употребити за одевање ратних заробљеника ако одговарају клими тог краја.

Сила која држи ратне заробљенике стараће се о редовном замењивању и оправци тих ствари. Поред тога, ратни заробљеници који раде добијаће подесну одећу где год природа посла то буде захтевала.

ЧЛАН 28.

У свим логорима биће отворене канине у којима ће ратни заробљеници моћи да набављају животне намирнице, предмете редовне употребе, сапун и дуван, чија продајна цена не сме ни у ком случају да премаши цену са месног тржишта.

Добити од канина имају се употребити у корист ратних заробљеника; у ту сврху ће се установити посебан фонд. Повереник ратног заробљеника имаће право да сарађује у управи канине и у руковању овим фондом.

Приликом распуштања једног логора, актива посебног фонда предаће се некој међународној хуманитарној организацији да би се употребила у корист ратних заробљеника исте народности које су били и заробљеници који су створили тај фонд. У Случају општег репатрирања, та актива ће остати Сили која држи ратне заробљенике, уколико међу заинтересованим Силама не буде закључен друкчији споразум.

ГЛАВА III

ХИГИЈЕНСКА И ЛЕКАРСКА НЕГА

ЧЛАН 29.

Сила која држи ратне заробљенике биће дужна да предузме све хигијенске мере потребне да се обезбеде чистоћа и здравље у логору и да се предупреди ширење заразних болести.

Ратним заробљеницима ће, дању и ноћу, стајати на располагању хигијенски уређаји и они ће се одржавати у сталном стању чистоће. У логорима у којима бораве жене ратни заробљеници, њима се имају обезбедити одвојени уређаји.

Осим тога, поред купатила и тушева којима ће логори бити снабдевени, ратним заробљеницима ће се обезбедити довољна количина воде и сапуна за одржавање њихове свакодневне телесне чистоће и за прање рубља; у ту сврху обезбедиће им се потребни уређаји, олакшице и време.

ЧЛАН 30.

Сваки логор имаће одговарајућу амбуланту где ће ратни заробљеници добијати негу која би им затребала као и подесан начин исхране. У случају потребе, за болеснике оболеле од заразних и душевних болести предвидеће се просторије за изолацију.

Ратни заробљеници оболели од неке тешке болести, или они чије стање захтева специјално лечење, хируршку интервенцију или пријем у болницу, морају се примити у сваку војну или грађанску установу, позвану да их лечи, чак и ако је њихово репатрирање предвиђено у блиској будућности. Посебне олакшице ће се дати за негу инвалида, нарочито слепима, као и за њихово оспособљавање за самосталан живот, док у међувремену не буду репатрирани.

Ратне заробљенике ће првенствено лечити лекарско особље Силе чији су припадници, и, по могућности, особље, њихове народности.

Ратни заробљеници се не смеју спречавати да изађу пред лекарске власти ради прегледа. Власти које држе ратне заробљенике издаће сваком леченом заробљенику, на његов захтев, службену изјаву са назначењем природе његових рана или болести, трајања лечења и указане неге. Препис ове изјаве има се послати Централној агенцији ратних заробљеника.

Трошкови лечења, подразумевајући ту и трошкове за сваку направу потребну за одржавање ратних заробљеника у добром здравственом стању, нарочито за протезе, зубне и друге, као и за наочаре, пашће на терет Силе која држи заробљенике.

ЧЛАН 31.

Здравствени контролни прегледи ратних заробљеника вршиће се најмање једанпут месечно. Они ће обухватати контролисање и бележење тежине сваког заробљеника. Њима ће бити, посебно, задатак контролисање општег здравственог стања и исхране, чистоће, као и откривање заразних болести, нарочито туберкулозе, маларије и полних болести. У том циљу ће се примењивати најефикаснији расположиви методи, на пример, повремени радиографски снимци у серијама на микрофилмовима ради откривања почетних форми туберкулозе.

ЧЛАН 32.

Ратни заробљеници, лекари, дентисти, лекарски помоћници и медицинске сестре, иако нису припадали санитарској служби својих оружаних снага, могу бити позвани од стране Силе која држи заробљенике да врше своје лекарске дужности у интересу ратних заробљеника који се налазе у власти исте Силе као и они сами. Они ће, у том случају, и даље остати ратни заробљеници, али ће се према њима примењивати исти поступак као и према одговарајућим члановима лекарског особља које је задржала Сила која држи ратне заробљенике. Они ће бити ослобођени сваког другог рада који би им могао бити наметнут на основу члана 49.

ГЛАВА IV

САНИТЕТСКО И ВЕРСКО ОСОБЉЕ

ЗАДРЖАНО РАДИ ПРУЖАЊА ПОМОЋИ РАТНИМ ЗАРОБЉЕНИЦИМА

ЧЛАН 33.

Чланови санитарског и верског особља задржани у власти Силе која држи ратне заробљенике ради пружања помоћи ратним заробљеницима, неће бити сматрани ратним заробљеницима. Међутим, они ће уживати бар све користи и заштиту ове Конвенције, као и све потребне олакшице које ће им дозволити да указују лекарску негу и верску помоћ ратним заробљеницима.

Они ће наставити да врше, у оквиру војних закона и прописа Силе која држи ратне заробљенике, а под влашћу њених надлежних органа и саобразно својој професионалној савести, своје лекарске и духовничке дужности у корист ратних заробљеника који првенствено припадају оружаним снагама чији су и они чланови. Они ће, сем тога, при вршењу своје лекарске и верске мисије, уживати и следеће олакшице:

а) Биће овлашћени да повремено посећују ратне заробљенике који се налазе у радним јединицама или у болницама смештеним изван логора. Власт која их држи ставиће им на располагање, у том циљу, потребна превозна средства.

б) У сваком логору, војни лекар најстарији по рангу и у највишем чину, биће одговоран пред војним властима логора за све што се односи на делатности задржаног санитарског особља. У том циљу, стране у сукобу ће се још у почетку непријатељстава споразумети о одговарајућим чиновима свога санитарског особља, подразумевајући ту и особље друштва о којима је реч у члану 26. Женевске конвенције за побољшање положаја рањеника и болесника у оружаним снагама у рату од 12. августа 1949. године. За сва питања која се односе на њихову мисију, тај лекар, као и уосталом војни свештеници, имаће непосредан приступ код надлежних логорских власти. Ове ће им пружити све олакшице потребне за преписку која има везе с тим питањима.

с) И поред тога што је подвргнуто унутрашњој дисциплини логора у којој се налази, задржано особље се не сме приморавати ни на какав рад стран њиховој лекарској, односно верској мисији.

У току непријатељстава, стране у сукобу ће се споразумети о евентуалном замењивању задржаног особља, и утврдиће начине и поступак тога замењивања.

Ниједна од претходних одредаба не разрешава Силу која држи ратне заробљенике од ових обавеза у санитарском и верском погледу.

ГЛАВА V

ВЕРА, ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ И ФИЗИЧКЕ ДЕЛАТНОСТИ

ЧЛАН 34.

Ратним заробљеницима ће се оставити најшире могућности за исповедање њихове вере, подразумевајући ту и присуствовање верским обредима, под условом да се придржавају постојећих дисциплинских мера које су прописале војне власти.

За верске обреде ће се обезбедити подесне просторије.

ЧЛАН 35.

Војни свештеници који падну у руке непријатељској Сили, или који остану или буду задржани у циљу пружања помоћи ратним заробљеницима, овлашћени су да им указују своје свештеничке услуге и да духовничку дужност врше слободно међу својим верницима у сагласности с њиховим верским убеђењем. Они ће се распоредити по разним логорима и радним јединицама где се налазе ратни заробљеници који припадају истим оружаним снагама и који говоре истим језиком или припадају истој вероисповести. Они ће се користити потребним олакшицама, а посебно, превозним средствима предвиђеним у члану 33, ради посеђивања ратних заробљеника изван њиховог логора. Они ће, под ограничењем цензуре, уживати слободу преписке по питањима која се тичу њихових верских послова, са црквеним властима земље која их држи у међународним верским организацијама. Писма и карте које у том циљу буду слали додаће се контингенту предвиђеном у члану 71.

ЧЛАН 36.

Ратни заробљеници који су свештеници извесне вероисповести а нису били војни свештеници у својој сопственој војсци, добиће дозволу, без обзира на њихов чин, да у потпуности врше службу међу својим верницима. С њима ће се тога ради поступати као са војним свештеницима, које је задржала сила која држи ратне заробљенике. Они се не смеју принуђавати ни на какав други рад.

ЧЛАН 37.

Када ратним заробљеницима не стоје на располагању услуге задржаног војног свештенства нити заробљеника свештеника њихове вероисповести, онда ће се на захтев заинтересованих заробљеника, наименовати за вршење те службе свештеник који припада било њиховој вероисповести, било сличној вероисповести, или у недостатку тога способан световњак, када је то могуће с гледишта те вероисповести. То наименовање, које подлеже одобрењу Силе која држи ратне заробљенике, извршиће се споразумно са верском заједницом заинтересованих заробљеника и, тамо где то буде потребно, уз одобрење месне верске власти исте вероисповести. Тако наименована особа дужна је да се управља по свим прописима које је установила Сила која држи ратне заробљенике у интересу дисциплине и војне безбедности.

ЧЛАН 38.

Поштујући личне наклоности сваког заробљеника, Сила која држи ратне заробљенике даваће подстицаја интелектуалним, васпитним, рекреационим и спортским делатностима ратних заробљеника; она ће предузимати потребне мере ради обезбеђења њиховог вршења стављајући им на располагање одговарајуће просторије и потребну опрему.

Ратни заробљеници морају имати могућности да се одају физичким вежбама, подразумевајући ту спортове и игре, и да се користе слободним простором. У ту сврху обезбедиће се у свим логорима довољно слободног простора.

ГЛАВА VI

ДИСЦИПЛИНА

ЧЛАН 39.

Сваки логор ратних заробљеника биће стављен под непосредну власт једног одговорног официра који припада редовним оружаним снагама Силе која држи ратне заробљенике. Тај официр ће имати текст ове Конвенције, стараће се да с њеним одредбама буде упознато особље које се налази под његовом командом, и он ће, под надзором своје владе, бити одговоран за њену примену.

Ратни заробљеници, изузев официра, дужни су да поздрављају све официре Силе која држи ратне заробљенике и да им указују спољашње знаке поштовања предвиђене прописима који важе у њиховој сопственој војсци.

Официри ратни заробљеници дужни су да поздрављају само официре вишег чина ове Силе; они су, међутим, дужни да поздрављају команданта логора ма који био његов чин.

ЧЛАН 40.

Ношење ознака чина и народности, као и одличја, има се дозволити.

ЧЛАН 41.

У сваком логору, на местима приступачним свим ратним заробљеницима, биће изложен, на језику заробљеника, текст ове Конвенције и њених прилога и садржај свих специјалних споразума предвиђених у члану 6. Ти текстови ће бити саопштени, на њихов захтев, заробљеницима који се налазе у немогућности да се упознају са изложеним текстом.

Прописи, наређење, опомене и објаве сваке врсте који се односе на владање ратних заробљеника имају им бити саопштавани на језику који они разумеју; ти текстови ће бити изложени под горе предвиђеним условима, а њихови примерци биће уручени заробљеничком поверенику. Сва наређења и заповести упућени појединачно заробљеницима морају исто тако бити састављени на језику који они разумеју.

ЧЛАН 42.

Употреба оружја против ратних заробљеника, посебно против оних који беже или покушавају да побегну, представљаће само крајње средство коме ће увек претходити позиви прилагођени приликама.

ГЛАВА VII

ЧИНОВИ РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА

ЧЛАН 43.

Чим отпочну непријатељства, стране у сукобу ће једна другој саопштити звања и чинове свих лица наведених у члану 4. ове Конвенције, како би се обезбедило једнако поступање према заробљеницима једнаког чина; ако су звања и чинови доцније установљени, они ће бити предмет сличних узајамних саопштења.

Сила која држи ратне заробљенике признаваће унапређења ратних заробљеника у којима буде прописно обавештавана од стране Силе којој они припадају.

ЧЛАН 44.

С официрима ратним заробљеницима и њима равнима поступаће се са обзирима који се дугују њиховом чину и њиховим годинама.

Да би се обезбедила служба у официрским логорима, њима ће се доделити довољан број војника ратних заробљеника истих оружаних снага, и који, уколико је то могуће, говоре истим језиком, водећи при томе рачуна о чину официра и њима равних; они се не могу принуђивати ни на какав други рад.

Официрима ће се на све могуће начине олакшавати да сами организују своју свакодневну исхрану.

ЧЛАН 45.

Са ратним заробљеницима који нису официри и њима равни поступаће се са обзирима који се дугују њиховом чину и њиховим годинама.

Заробљеницима ће се на све могуће начине олакшавати да сами организују своју свакодневну исхрану.

ГЛАВА VIII

ПРЕМешТАЊЕ РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА

ПОСЛЕ ЊИХОВОГ ДОЛАСКА У ЛОГОР

ЧЛАН 46.

Сила која држи ратне заробљенике дужна је, при доношењу одлуке о њиховом премештању, да води рачуна о интересима самих заробљеника, нарочито да се тиме не повећавају тешкоће њиховог репатрирања.

Премештање ратних заробљеника има се увек вршити човечно и под условима који не смеју бити неповољнији од оних које уживају при својим премештањима јединице Силе која држи ратне заробљенике. Стално се мора водити рачуна о климатским условима на које су ратни заробљеници навикнути, и услови премештања не смеју ни у ком случају бити на штету њиховог здравља.

Сила која држи ратне заробљенике снабдеће их, за време премештања, довољним количинама воде за пиће и хране како би их одржавала у добром здрављу, као и потребном одећом, смештајем и лекарском негом. Она ће предузети све мере предострожности, нарочито за случај путовања морем или ваздухом, како би осигурала њихову безбедност за време превоза и саставиће пре поласка потпун списак заробљеника који се премештају.

ЧЛАН 47.

Болесни или рањени ратни заробљеници неће се премештати све док путовање може рђаво да утиче на њихово оздрављење, сем ако њихова безбедност то неодложно захтева.

Ако се фронт приближује неком логору, ратни заробљеници из тога логора неће се премештати, сем ако њихово премештање може да се изврши под довољно сигурним условима, или ако се, остајући где су, излажу много већим опасностима него у случају премештања.

ЧЛАН 48.

У случају премештања, ратни заробљеници се имају службено обавестити о одласку и новој поштанској адреси; то обавештење има им се дати благовремено, како би могли припремити свој пртљаг и извести своју породицу.

Биће им допуштено да са собом понесу своје личне ствари, своју преписку и пакете приспеле на њихову адресу; тежина тих ствари може се ограничити, ако то околности премештања захтевају, на оно што заробљеник може разумно носити, али дозвољена тежина ни у ком случају не сме прећи двадесет и пет килограма.

Преписка и пакети упућени на њихов стари логор, доставиће им се без одлагања. Командант логора предузеће, у споразуму са заробљеничким повереником, потребне мере како би се обезбедио пренос заједничке имовине ратних заробљеника и пртљага који заробљеници не могу собом понети услед ограничења донетог на основу другог става овог члана.

Трошкове проузроковане премештањима сноси Сила која држи ратне заробљенике.

ОДЕЉАК III

РАД РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА

ЧЛАН 49.

Сила која држи ратне заробљенике може употребљавати здраве ратне заробљенике као раднике, водећи рачуна о њиховим годинама, њиховом полу, њиховом чину као и о њиховим физичким способностима, а нарочито у циљу да их одржи у добром стању физичког и душевног здравља.

Подофицири ратни заробљеници могу се употребљавати само за надзорне радове. Они који не би били подвргнути тим радовима могу тражити неки други посао који им одговара и који ће им се пружити у границама могућности.

Ако официри или њима равни траже неки посао који им одговара, њима ће се такав посао пружити у границама могућности. Они се ни у ком случају не могу приморати да раде.

ЧЛАН 50.

Поред радова у вези са управом, уређивањем или одржавањем свога логора, ратни заробљеници се могу подвргнути само радовима који припадају доле наведеним категоријама:

- a) пољопривреда;
- b) производне, екстрактивне, или прерађивачке индустрије, изузимајући топионичарску, машинску и хемијску индустрију, јавне радове и грађевинарство војне природе или са војном наменом;
- c) транспорт и утовар и истовар, који немају војно обележје нити војну намену;
- d) трговачке или уметничке делатности;
- e) кућевни послови;
- f) јавне службе које немају војно обележје нити војну намену.

У случају повреде горе наведених одредаба, ратни заробљеници ће бити овлашћени да се користе својим правом жалбе, сагласно члану 78.

ЧЛАН 51.

Ратним заробљеницима се морају обезбедити пристојни услови рада, нарочито у погледу смештаја, исхране, одеће и материјала; ти услови не смеју бити лошији од оних које уживају држављани Силе која држи ратне заробљенике и који се употребљавају за сличне радове; исто тако ће се водити рачуна и о климатским условима.

Сила која држи ратне заробљенике и која искоришћује њихов рад обезбедиће, у областима у којима ти заробљеници раде, примену домаћих закона о заштити рада и, нарочито, прописа о безбедности радника.

Ратни заробљеници морају проћи кроз обуку и бити снабдевени средствима заштите прилагођеним раду који треба да врше, а која су слична онима предвиђеним за држављане Силе која држи ратне заробљенике. У границама одредаба и члана 52, ратни заробљеници се могу изложити нормалном ризику коме је изложено цивилно радништво.

Услови рада ни у ком случају не могу се учинити тежим путем дисциплинских мера.

ЧЛАН 52.

Ниједан ратни заробљеник, уколико се за то сам добровољно не јави, не сме бити употребљаван на радовима штодљивим по здравље и опасним.

Ниједан ратни заробљеник се не сме одређивати на неки посао који би се могао сматрати понижавајућим за припадника оружаних снага Силе у чијем се заробљеништву налази.

Чишћења мина или других сличних оруђа сматраће се опасним послом.

ЧЛАН 53.

Дужина радног дана ратних заробљеника, подразумевајући ту и време потребно за одлазак на посао и за повратак са посла, не сме бити претерано велика и не сме, ни у коме случају, премашити дужину радног дана допуштену за цивилне раднике те области, држављане Силе која држи ратне заробљенике, а који су запослени на истоме раду.

Ратним заробљеницима се обавезно има дати, средином свакодневног рада, одмор не краћи од једног часа; тај одмор ће бити исти као и одмор предвиђен за раднике Силе која држи ратне заробљенике, ако је овај последњи дужи. Исто тако ће се сваке седмице дати непрекидан одмор од двадесет четири часа, првенствено недељом или онога дана који се у њиховој земљи узима као дан одмора. Сем тога, сваки заробљеник који је радио годину дана имаће право на одмор од осам узастопних дана, за које време ће му се плаћати накнада за рад.

Ако се употребљавају начини рада као што је рад по комаду, ти начини не смеју трајање радног времена да учине претерано дугим.

ЧЛАН 54.

Накнада за рад која се плаћа ратним заробљеницима утврдиће се према одредбама члана 62. ове Конвенције.

Ратни заробљеници који су жртве несреће при раду или који се разболе током рада или услед њега добиће сву негу коју изискује њихово стање. Сем тога, Сила која држи ратне заробљенике издаће им лекарско уверење које ће им допустити да дођу до својих права код Силе чији су припадници, а доставиће и препис тога уверења Централној агенцији ратних заробљеника која је предвиђена у члану 122.

ЧЛАН 55.

Способност за рад ратних заробљеника повремено ће се проверавати путем лекарских прегледа, а најмање једанпут месечно. При тим прегледима, нарочито се мора водити рачуна о природи радова којима су ратни заробљеници подвргнути.

Ако неки ратни заробљеник сматра да је неспособан за рад, њему се има допустити да се пријави надлежном лекару свога логора; лекари имају право предложити да се они заробљеници, који су, по њиховом мишљењу, за рад неспособни, ослободе рада.

ЧЛАН 56.

Режим радних јединица издвојених из логора биће сличан режиму који постоји у логорима ратних заробљеника.

Свака радна јединица и даље ће се налазити под надзором једног заробљеничког логора и од њега ће зависити у административном погледу. Војне власти и командант тог логора биће одговорни, под надзором своје владе, да се у радној јединици поштују одредбе ове Конвенције.

Командант логора водиће уредан списак радних јединица које припадају његовом логору и саопштаваће га делегатима Силе заштитнице, Међународног комитета Црвеног крста и других организација које пружају помоћ ратним заробљеницима, а који би посетили логор.

ЧЛАН 57.

Плата ратних заробљеника који раде за рачун појединаца, чак и кад им ови обезбеђују чување и заштиту под својом сопственом одговорношћу, има у најмању руку бити равна плати која је предвиђена овом Конвенцијом; Сила која држи ратне заробљенике, војне власти и командант логора коме припадају ови заробљеници примиће на себе пуну одговорност за издржавање, негу, поступање и плаћање накнаде за рад тих ратних заробљеника.

Ти ратни заробљеници имаће право да остану у вези с повереницима логора коме припадају.

ОДЕЉАК IV

НОВЧАНА СРЕДСТВА РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА

ЧЛАН 58.

Чим отпочну непријатељства и док се о томе питању не постигне споразум са Силом заштитницом, Сила која држи ратне заробљенике може да утврди највиши износ у готовом новцу или у неком сличном облику који ратни заробљеници могу имати при себи. Сваки вишак који они законито притежавају или који им је одузет или задржан одобриће се, као и сваки други новац дат на чување с њихове стране, њиховом рачуну и он не може бити замењен у неку другу валуту без њиховог пристанка.

Кад се ратним заробљеницима одобри да изван логора врше куповине или да примају услуге исплаћујући их у готовом новцу, те исплате ће вршити сами ратни заробљеници или управа логора, која ће их ставити на рачун и на терет ратних заробљеника. Сила која држи ратне заробљенике донеће о том питању потребне прописе.

ЧЛАН 59.

Новчани износи у валути Силе која држи ратне заробљенике а који су им одузети, сходно члану 18, у тренутку њиховог заробљавања биће укњижени у корист рачуна свакога од њих, у смислу одредаба члана 64. овог одељка.

Исто тако, одобриће се у корист тога рачуна новчани износи у валути Силе која држи ратне заробљенике, који су настали услед претварања новчаних износа у друге валуте, а које су одузете ратним заробљеницима у том истом тренутку.

ЧЛАН 60.

Сила која држи ратне заробљенике исплаћиваће свим ратним заробљеницима изванредан износ на име месечне плате, чија ће висина бити одређена претварањем следећих износа за валуту речене Силе:

И категорија: заробљеници чина нижег од водника: осам швајцарских франака;

ИИ категорија: водници и други подофицири или заробљеници њима равног чина: дванаест швајцарских франака;

ИИИ категорија: официри до чина капетана или заробљеници њима равног чина: 50 швајцарских франака;

ИВ категорија: мајори, потпуковници, пуковници, или заробљеници њима равног чина: 60 швајцарских франака;

V категорија: генерални или заробљеници њима равног чина: 75 швајцарских франака.

Међутим, заинтересоване стране у сукобу могу путем посебних споразума да измене висину износа који ратним заробљеницима горе наведених категорија припада на име месечне плате.

Сем тога, ако би износи предвиђени у првом ставу, били претерано високи у поређењу с платом која се даје припадницима оружаних снага Силе која држи ратне заробљенике или ако би они, из ма којег другог разлога, били узрок озбиљних поремећаја за ту Силу, она ће, очекујући да се у циљу измене тих износа закључи посебан споразум са Силом чији су припадници ратни заробљеници:

a) наставити да кредитира рачуне ратних заробљеника у износима назначеним у првом ставу:

b) привремено моћи да ограничи на разумну висину износе који се унапред исплаћују на име плате, и које ће стављати на располагање ратним заробљеницима за њихову употребу; међутим, за заробљенике прве категорије, те суме не смеју никад бити ниже од оних које Сила која држи ратне заробљенике исплаћује припадницима својих сопствених оружаних снага.

Разлози за свако ограничење те врсте имају се без одлагања саопштити Сили заштитници.

ЧЛАН 61.

Сила која држи ратне заробљенике примаће новчане пошиљке које Сила чији су припадници ратни заробљеници њима доставља као додаток плати, под условом да ти износи буду исти за сваког заробљеника исте категорије, да се шаљу свима заробљеницима те категорије који припадају овој Сили, и да се књиже што је пре могуће у корист личних рачуна појединих заробљеника, сходно одредбама члана 64. Ти додаци плати не ослобађају Силу која држи ратне заробљенике ни од једне од обавеза које на њу падају по основу ове конвенције.

ЧЛАН 62.

Ратни заробљеници примаће, непосредно од власти које их држе, правичну накнаду за рад, чију ће висину утврђивати те власти, али која никад не сме бити нижа од четвртине швајцарског франка за један цео радни дан. Сила која држи ратне заробљенике упознаће заробљенике као и Силу чији су они припадници, посредством Силе заштитнице, са висином дневних накнада за рад који буде утврдила.

Власти које држе ратне заробљенике исплаћиваће исто тако накнаду за рад и оним заробљеницима који су стално одређени на дужности или на занате у вези са управом, унутрашњим уређивањем или одржавањем логора, као и заробљеницима позваним да врше верске или лекарске дужности у корист својих другова.

Накнада за рад заробљеничког повереника, његових помоћника и, евентуално, његових саветника исплаћиваће се из фонда који се попуњава добитима из кантине; висину те накнаде ће утврдити повереник, а одобриће је командант логора. Ако тај фонд не постоји, власти које држе ратне заробљенике исплаћиваће тим заробљеницима правичну накнаду за њихов рад.

ЧЛАН 63.

Ратни заробљеници су овлашћени да примају новчане пошиљке које им се упућују лично или колективно.

Сваки ратни заробљеник располагаће активом свога рачуна, на начин како је то предвиђено у идућем члану, у границама утврђеним од стране Силе која држи ратне заробљенике, и која ће исплаћивати тражене износе. Изузев финансијских или девизних ограничења које она сматра нужним, ратним заробљеницима ће се допустити да врше плаћања у иностранству. У том случају Сила која држи ратне заробљенике нарочито ће олакшавати исплате које ратни заробљеници упућују особама које издржавају.

У сваком случају, ратни заробљеници ће моћи, ако Сила чији су припадници на то пристане, да врше плаћања у својој сопственој земљи по следећем поступку: Сила која држи ратне заробљенике доставиће реченој Сили, посредством Силе заштитнице, обавештење које ће садржати све потребне податке о даваоцу и кориснику плаћања као и висину износа који се има исплатити, изражен у валути Силе која држи ратне заробљенике; то обавештење ће потписати заинтересовани заробљеник и командант логора. Сила која држи ратне заробљенике задужиће рачун ратног заробљеника тим износом: износе којима је он тако задужен она ће одобрити Сили којој припадају заробљеници.

У циљу примене претходних прописа, Сила која држи ратне заробљенике може да се користи обрасцем правилника који је садржан у прилогу В ове Конвенције.

ЧЛАН 64.

Сила која држи ратне заробљенике водиће за сваког од њих рачун који ће садржавати бар следеће податке:

- 1) износе који се дугују заробљенику или које је он примио на име плате, накнаде за рад, или по било коме другом основу; износе у валути Силе која држи ратне заробљенике, одузете заробљенику; износе одузете заробљенику и претворене, на њихов захтев, у валути поменуте Силе;
- 2) износе предате заробљенику у готовом новцу или у сличном облику; извршена плаћања за његов рачун и на његов захтев; износе пренете према ставу трећем претходног члана.

ЧЛАН 65.

Сваку ставку унету у рачун једног ратног заробљеника мора потписати или парафирати тај заробљеник или повереник који дела у његово име.

Ратним заробљеницима ће се у свако доба дати разумне олакшице ради прегледа њихових рачуна и добијања преписа тих рачуна; рачуне ће исто тако моћи да проверавају и представници Силе заштитнице приликом посеђивања логора.

Приликом премештања ратних заробљеника из једног логора у други, њихов лични рачун мора ићи за њима. У случају да се ратни заробљеници премештају од једне Силе која их држи другој,

за њима ће ићи и износи који им припадају, а који нису у валути Силе која држи ратне заробљенике; за све остале новчане износе који буду на активи њиховог рачуна, њима ће се издати потврда.

Заинтересоване стране у сукобу могу се споразумети да једна другој достављају, посредством Силе заштитнице и у одређеним временским размацама, изводе из рачуна ратних заробљеника.

[1] Службени лист ФНРЈ бр. 24/50

[2] Под појмом рана, у смислу ове Конвенције, подразумева се како отворена рана тако и свака друга повреда (прим Ред.ком.)

[3] Под појмом рањеник у смислу ове Конвенције подразумева се свако повређено лице (прим.Ред.ком.)

[4] Народне војске (прим.Ред.ком.)

[5] Израз *припадници покрета отпора* у смислу ове Конвенције обухвата и партизане (прим.Ред.ком.)

[6] Повратка у домовину (прим.Ред.ком.)

[7] Тријажни (прим.Ред.ком.)

ЧЛАН 66.

Кад заробљеништво престане, ослобођењем ратног заробљеника или његовим репатрирањем, Сила која га држи издаће му изјаву потписану од стране надлежног официра којом се потврђује износ потраживања који му се на крају заробљеништва дугује. С друге стране, Сила која држи ратне заробљенике доставиће Сили чији су припадници ратни заробљеници, посредством Силе заштитнице, спискове са свим обавештењима о заробљеницима чије је заробљеништво престало услед репатрирања, ослобођењем, бекством, смрћу или било којим другим начином и којима се нарочито потврђују износи потраживања по њиховим рачунима. Сваки лист ових спискова званично ће потврдити овлашћени представник Силе која држи ратне заробљенике.

Заинтересоване Силе могу, посебним споразумом, потпуно или делимично изменити горе предвиђене одредбе.

Сила чији је припадник ратни заробљеник постараће се да му намири потраживање које му по завршетку његовог заробљеништва дугује Сила која га је држала у заробљеништву.

ЧЛАН 67.

Износи који су на име плате исплаћени ратним заробљеницима, сходно члану 60. сматраће се као да су извршени у име Силе чији су они припадници; ти износи исплаћени на име плате, као и сва плаћања извршена од стране речене Силе на основу члана 63, став три и члана 68, биће предмет споразума између заинтересованих Сила, по завршетку непријатељстава.

ЧЛАН 68.

Сваки захтев за накнадом који постави ратни заробљеник због несреће на послу или због неког другог онеспособљења које му се догодило при раду саопштиће се Сили чији је он припадник посредством Силе заштитнице. Сходно одредбама члана 54, Сила која држи ратне заробљенике предаће у сваком случају ратном заробљенику изјаву којом се потврђују природа повреде или онеспособљења, околности под којима је до њих дошло и дају подаци о лекарској и болничкој нези која му је била указана. Ту изјаву ће потписати одговорни официр Силе која држи ратне заробљенике, а податке медицинске природе потврдиће лекар санитетске службе.

Сила која држи ратне заробљенике доставиће исто тако Сили чији су они припадници сваки захтев за одштету који поднесе неки заробљеник поводом личних ствари, новца или предмета од вредности, који су му били одузети на основу члана 18. и који му нису повраћени у време његовог репатрирања, као и сваки захтев за накнаду у вези с неким губитком који заробљеник приписује грешци Силе која држи ратне заробљенике или неког од њених службеника. Са своје стране, Сила која држи ратне заробљенике набавиће о свом трошку личне ствари које би заробљенику биле потребне за време његовог заробљеништва. У сваком случају, Сила која држи ратне заробљенике предаће заробљенику изјаву коју ће потписати одговорни официр и која ће садржавати сва корисна обавештења о разлозима због којих му те ствари, новац или предмети од вредности нису били повраћени. Препис те изјаве биће достављен Сили чији је заробљеник припадник посредством Централне агенције за ратне заробљенике, предвиђене у члану 123.

ОДЕЉАК V

ОДНОСИ РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА СА СПОЉНИМ СВЕТОМ

ЧЛАН 69.

Чим ратни заробљеници буду доспели под њену власт, Сила која их држи ставиће до знања њима као и Сили чији су припадници, посредством Силе заштитнице, мере предвиђене за извршење одредаба овог Одељка; она ће им исто тако саопштавати сваку промену извршену у тим мерама.

ЧЛАН 70.

Сваком ратном заробљенику биће пружена могућност, чим буде заробљен или најкасније недељу дана по његовом приспећу у логор, чак ако је у питању и пролазни логор, а исто тако и у случају болести или премештања у војну болницу или неки други логор, да непосредно упутити својој породици, с једне стране, и Централној агенцији за ратне заробљенике предвиђене чланом 123, с друге стране, карту устројену по могућству према обрасцу приложеном овој Конвенцији, којима ће их обавестити о своме заробљавању, о својој адреси и о стању свога здравља. Ове карте ће се отпослати што је могуће брже, њихово слање се не може одлагати ни из којег разлога.

ЧЛАН 71.

Ратним заробљеницима се има допустити да шаљу као и да примају писма и карте. Ако Сила која држи ратне заробљенике сматра за потребно да ту преписку ограничи, она мора дозволити одашиљање најмање два писма и четири карте месечно, чији ће се обрасци устројити колико је год могуће према обрасцима приложеним овој Конвенцији (и то не рачунајући карте предвиђене у члану 70). Друга ограничења се могу прописати само ако Сила заштитница оправдано сматра да су она у интересу самих заробљеника, због тешкоћа на које наилази Сила која држи ратне заробљенике при изналагању довољног броја способних преводилаца за вршење потребне цензуре. Ако се преписка упућена заробљеницима мора ограничити, ту одлуку може донети само Сила чији су они припадници, евентуално на захтев Силе која држи ратне

заробљенике. Та писма и карте морају бити отправљени најбржим средствима којима располаже Сила која држи ратне заробљенике; њихово одашиљање се не сме одлагати нити задржавати из разлога дисциплине.

Ратним заробљеницима који су одавно без вести од своје породице или се налазе у немогућности да их добију или да јој их доставе редовним путем, као и онима који су од својих ближњих одвојени великом удаљеношћу, биће допуштено да шаљу телеграме чији ће се трошкови ставити на терет њиховог рачуна код Силе која их држи или исплаћени новцем којим располажу. Заробљеници ће се таквим средством користити и у хитним случајевима.

Преписка заробљеника водиће се, по правилу, на њиховом матерњем језику. Стране у сукобу могу да допусте преписку и на другим језицима.

Торбе са заробљеничком поштом морају бити пажљиво запечаћене, снабдевене ознакама које ће јасно обележавати њихову садржину и адресиране на пошту опредељења.

ЧЛАН 72.

Ратним заробљеницима допуштено је да путем поште или сваким другим начином примају личне или колективне пошиљке које садрже нарочито животне намирнице, одећу, лекове и предмете намењене задовољењу њихових потреба у погледу вере, студија или забаве, подразумевајући ту и књиге, верске предмете, научни материјал, испитни материјал, музичке инструменте, спортску опрему и материјал којим се заробљеницима омогућава продужавање њихових студија и обављање уметничке делатности.

Те пошиљке ни на који начин не ослобађају Силу која држи ратне заробљенике од обавеза које на њу падају на основу ове Конвенције.

Једина ограничења која се могу поставити тим пошиљкама биће она која предложи Сила заштитница, у интересу самих ратних заробљеника, или које предложи из разлога изузетне закрчености превозних и саобраћајних средстава, и само у погледу њихових односних пошиљки, Међународни комитет Црвеног крста или нека друга организација која пружа помоћ ратним заробљеницима.

Начини отправљања личних или колективних пошиљки могу бити, у случају потребе, предмет посебних споразума између заинтересованих Сила, које ни у ком случају не смеју одлагати расподељивање послате помоћи ратним заробљеницима. Књиге се не смеју слати са истим пошиљкама са храном или оделом; санитарски материјал као помоћ слаће се, по правилу, у колективним пошиљкама.

ЧЛАН 73.

У недостатку посебних споразума између заинтересованих Сила о начинима који се тичу пријема или расподељивања пошиљки колективних помоћи, примењиваће се правилник о колективним помоћима који је приложен овој Конвенцији.

Горе предвиђени посебни споразуми не могу ни у ком случају ограничити право повереника да преузимају пошиљке колективне помоћи намењене ратним заробљеницима, да приступају њиховој расподели и да њима располажу у интересу заробљеника.

Ти споразуми не могу исто тако ограничити ни права представника Силе заштитнице, Међународног комитета Црвеног крста, нити било које друге организације која пружа помоћ заробљеницима и која би узела на себе достављање тих колективних пошиљки, да контролишу њихову расподелу онима којима су намењене.

ЧЛАН 74.

Све пошиљке помоћи намењене ратним заробљеницима имају се ослободити свих увозних, царинских и других дажбина.

Преписка, пошиљке помоћи и допуштене пошиљке новца упућене ратним заробљеницима, или које они шаљу поштом, било непосредно, било посредством Бироа за обавештења предвиђеног чланом 122. и Централне агенције за ратне заробљенике предвиђене чланом 123, биће ослобођене свих поштанских такси, како у земљи отправљања и земљи пријема, тако и у земљама кроз које пролазе.

Трошкови преноса пошиљки помоћи намењених ратним заробљеницима, које им, услед своје тежине или из било којег другог разлога, не могу бити достављене поштом, сносиће Сила која држи ратне заробљенике на свим територијама које се налазе под њеном влашћу. Остале Силе уговорнице Конвенције подносиће трошкове преноса на својим односним територијама.

У недостатку посебних споразума међу заинтересованим Силама, трошкови који проистичу из преноса тих пошиљки, а који нису покривени горе предвиђеним ослобођењима падају на терет пошиљаоца.

Високе стране уговорнице стараће се да снизе колико је год то могуће телеграфске таксе за телеграме које шаљу ратни заробљеници или који се њима упућују.

ЧЛАН 75.

У случају када би војне операције спречиле заинтересоване Силе да испуне обавезу која на њих пада и која се састоји у обезбеђењу преноса пошиљки предвиђених у члановима 70, 71, 72 и 77, заинтересоване Силе заштитнице, Међународни комитет Црвеног крста или свака друга организација коју прихвате стране у сукобу, могу узети на себе да обезбеде пренос тих пошиљки одговарајућим средствима (вагонима, камионима, бродовима, ваздухопловима итд). У том циљу, Високе стране уговорнице ће се постарати да им прибаве та превозна средства и да им омогуће пролаз, нарочито издавањем потребних дозвола.

Та превозна средства се исто тако могу употребити и за слање:

- а) преписке, спискова и извештаја размењених између Централне агенције за обавештења предвиђене у члану 123 и Националних бироа предвиђених у члану 122;
- б) преписке и извештаја о ратним заробљеницима које Силе заштитнице, Међународни комитет Црвеног крста или свака друга организација која пружа помоћ заробљеницима размењује било са својим сопственим делегатима, било са странама у сукобу.

Ове одредбе ни у чему не ограничавају право сваке стране у сукобу да организује, ако то више воли, друге начине преноса и да издаје дозволе под условима који се споразумно одреде.

У недостатку посебних споразума, трошкове изазване употребом тих превозних средстава сразмерно подносе стране у сукобу чији се држављани користе тим услугама.

ЧЛАН 76.

Цензура преписке упућене ратним заробљеницима, или оне коју они шаљу, мора се вршити у најкраћем могућем року. Њу могу вршити само држава пошиљалац и држава прималац, и то свака само по једанпут.

Контролисање пошиљки намењених ратним заробљеницима не сме се вршити под таквим условима да се излаже опасности одржање хране коју пошиљке садрже и оно ће се обављати, изузев ако се ради о некој писаној или штампаној ствари, у присуству примаоца или којег његовог уредно опуномоћеног друга. Предаја личних и колективних пошиљки заробљеницима не сме се одлагати под изговором тешкоћа у вези са цензуром.

Свака забрана вођења преписке донета од страна у сукобу, из војних или политичких разлога, може бити само привремена и по трајању што је могуће краћа.

ЧЛАН 77.

Силе које држе ратне заробљенике обезбедиће све олакшице за достављање, посредством Силе заштитнице или Централне агенције за ратне заробљенике предвиђене у члану 123, аката, папира и исправа намењених ратним заробљеницима или који од њих потичу, а нарочито пуномоћстава и тестамената.

У свим случајевима, Силе које држе ратне заробљенике олакшаваће им састављање тих исправа; оне ће им посебно допустити да потраже савет од којег правника и предузеће потребне мере да се овери истинитост њиховог потписа.

ОДЕЉАК VI

ОДНОСИ РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА СА ВЛАСТИМА

ГЛАВА I

ТУЖБЕ РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА КОЈЕ СЕ ТИЧУ ЗАРОБЉЕНИЧКОГ РЕЖИМА

ЧЛАН 78.

Ратни заробљеници имају право да војним властима под чијом се влашћу налазе подносе представке у погледу заробљеничког режима коме су подвргнути.

Они исто тако имају, без ограничења, право да се обраћају било преко повереника, било непосредно ако то сматрају потребним, представницима Сила заштитница да би им указали на питања по којима имају да подносе представке у вези са заробљеничким режимом.

Те представке и тужбе неће бити ограничене нити ће се сматрати саставним делом контингента преписке поменутог у члану 71. Оне се морају хитно достављати. Оне не смеју дати повода никаквом кажњавању, чак и кад се нађе да су неосноване.

Повереници могу слати представницима Сила заштитница повремене извештаје о стању у логорима и о потребама ратних заробљеника.

ГЛАВА II

ПРЕДСТАВНИЦИ РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА

ЧЛАН 79.

У свим местима у којима се налазе ратни заробљеници, изузев места где се налазе официри, заробљеници ће бирати слободно и тајним гласањем, сваких шест месеци, а исто тако и за случај упражњености места, поверенике којима је дужност да их представљају пред војним властима, Силама заштитницама, Међународним комитетом Црвеног крста и сваком другом организацијом која би им притекла у помоћ. Ти повереници могу поново бити бирани.

У логорима официра и њима равних или у мешовитим логорима, за повереника ће бити признат онај официр ратни заробљеник који је најстарији и у највишем чину. У официрским логорима, њему ће помагати један или више саветника које изаберу официри; у мешовитим логорима, његови помагачи бираће се између, и од стране, ратних заробљеника који нису официри.

У радним логорима ратних заробљеника биће постављени официри ратни заробљеници исте народности, ради вршења административних дужности које у логору падају на ратне заробљенике. Сем тога, ти официри могу бити бирани за поверенике сходно одредбама става првог овог члана. У том случају, помагачи повереника бираће се међу ратним заробљеницима који нису официри.

Са избором сваког заробљеника мора да се сложи Сила која држи ратне заробљенике пре но што он ступи на дужност. Ако Сила која држи ратне заробљенике одбије да се сложи са избором ратног заробљеника кога су изабрали његови другови у заробљеништву она мора дати Сили заштитници разлоге за своје одбијање.

У свим случајевима, повереник мора бити исте народности, језика и обичаја као и ратни заробљеници које представља. Тако ће ратни заробљеници, који су расподељени по радним одсецима једног логора према својој народности, језику и обичајима, имати, за сваки одсек, свог сопственог повереника, сходно одредбама претходних ставова.

ЧЛАН 80.

Повереници су дужни да доприносе физичком, моралном и интелектуалном благостању ратних заробљеника.

Посебно, ако би ратни заробљеници одлучили да између себе организују узајамно помагање, та организација ће пасти у надлежност повереника независно од посебних задатака који су им поверени осталим одредбама ове Конвенције.

Повереници неће бити одговорни само зато што су повереници за извршена противзаконита дела од стране ратних заробљеника.

ЧЛАН 81.

Повереници се не могу подвргнути никаквом другом раду, ако би испуњавање њихове дужности тиме било отежано.

Повереници могу одредити међу заробљеницима помоћнике који су им потребни. Њима ће се дати све материјалне олакшице, а нарочито извесна слобода кретања потребна за испуњење њихових задатака (посете радним јединицама издвојеним из логора, примање пошилике које садрже помоћ итд.).

Повереницима ће се допустити да посећују просторије у којима су интернирани ратни заробљеници, а ови ће имати право да се слободно договарају са својим повереником.

Повереницима ће се дати и све олакшице које су потребне ради одржавања поштанске и телеграфске преписке са властима које држе ратне заробљенике, са Силама заштитницама, са Међународним комитетом Црвеног крста и њиховим делегатима, са лекарским мешовитим комисијама, као и са организацијама које би пружале своју помоћ ратним заробљеницима. Повереници радних јединица уживаће исте олакшице при својој преписци с повереником главног логора. Та се преписка не може ограничавати нити ће се сматрати да чини саставни део контингента о коме је реч у члану 71.

Ниједан повереник се не може преместити пре него што му се остави довољно времена да свог наследника упуту у текуће послове.

У случају уклањања са дужности, разлози за доношење такве одлуке имају се саопштити Сили заштитници.

ГЛАВА III

КРИВИЧНЕ И ДИСЦИПЛИНСКЕ САНКЦИЈЕ

I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

ЧЛАН 82.

Ратни заробљеници биће подвргнути законима, уредбама и општим наређењима који важе у оружаним снагама Силе које држи ратне заробљенике. Ова је овлашћена да преузме судске или дисциплинске мере према сваком ратном заробљенику који нарушава те законе, уредбе или општа наређења. Нису, међутим, допуштена никаква гоњења нити кажњавања противна одредбама ове Главе.

Ако закони, уредбе или општа наређења Силе која држи ратне заробљенике проглашавају кажњивим дела извршена од стране ратног заробљеника док та дела нису кажњива кад их изврши припадник оружаних снага Силе која држи ратне заробљенике, за таква дела могу се прописати само дисциплинске казне.

ЧЛАН 83.

Кад се постави питање да ли за дело које изврши ратни заробљеник треба да буде кажњен дисциплински или судски Сила која држи ратне заробљенике ће се постарати да надлежне власти поступају најблаже при оцењивању тога питања и да, кад год је то могуће, радије прибегавају дисциплинским мерама него судском гоњењу.

ЧЛАН 84.

Ратном заробљенику може судити једино војни суд, сем ако законодавство Силе која држи ратне заробљенике изрично не овлашћује грађанске судове да суде припаднику оружаних снага те Силе за исто дело због којег се гони ратни заробљеник.

Ратни заробљеник не може ни у ком случају бити изведен ни пред који суд који не пружа опште призната јемства независности и непристрасности, и, нарочито, чији му поступак не би обезбеђивао права ни средства одбране предвиђена у члану 105.

ЧЛАН 85.

Ратни заробљеници који се гоне на основу законодавства Силе која их држи за дела која су извршили пре но што су заробљени, користиле се, чак и ако су осуђени, одредбама ове Конвенције.

ЧЛАН 86.

Ратни заробљеник може бити кажњен само једанпут због истог дела или по истом основу оптужбе.

ЧЛАН 87.

Војне власти и судови Силе која држи ратне заробљенике могу над ратним заробљеницима изрицати само оне казне које су за иста дела предвиђене и за припаднике оружаних снага те Силе.

При одређивању казне, судови или власти Силе која држи ратне заробљенике узимаће у обзир у што је могуће већој мери чињеницу да оптужени, пошто није држављанин Силе која држи ратне заробљенике, није према њој ни у колико обавезан на верност и да се он у њеној власти налази услед околности независних од његове сопствене воље. Ти судови и власти ће имати могућност да слободно ублаже кану предвиђену за дело које се заробљенику ставља на терет, а они неће бити дужни да у ту сврху примењују најмању меру те казне.

Забрањено је свако колективно кажњавање за индивидуална дела, свака телесна казна, свако затварање у просторије које нису осветљене дневном светлошћу и, уопште, сваки облик мучења или свирепости.

Поред тога, Сила која држи ратне заробљенике не може ниједног од њих да лиши чина нити да га спречи да носи ознаке истог.

ЧЛАН 88.

Официри, подофицири или војници ратни заробљеници, кад издржавају неку дисциплинску или судску казну не смеју се подвргавати строжем поступању од онога које је предвиђено у вези са истом казном, за припаднике оружаних снага силе која држи ратне заробљенике, а који имају одговарајући чин.

Жене ратни заробљеници не могу се кажњавати строжим казнама нити се с њима, док издржавају казну, сме поступати строже него са женама које припадају оружаним снагама Силе која држи ратне заробљенике, а које су кажњене за слично дело.

Са ратним заробљеницима, пошто издрже дисциплинске односно судске казне на које су били осуђени, не сме се поступати другачије него са осталим заробљеницима.

II ДИСЦИПЛИНСКЕ САНКЦИЈЕ

ЧЛАН 89.

Дисциплинске казне које се могу применити на ратне заробљенике јесу:

- 1) новчана казна од педесет до сто од онога што примају на име плате и накнаде за рад како је предвиђено у члановима 60. и 62, и то за време које не може прећи тридесет дана;
- 2) укидање повластица датих поврх онога што им је гарантовано овом Конвенцијом;
- 3) принудан рад који не може прећи два сата дневно;
- 4) затвор.

Казна предвиђена под бројем 3) не може се применити на официре.

Дисциплинске казне ни у ком случају не смеју бити нечовечне, сурове или опасне по здравље ратних заробљеника.

ЧЛАН 90.

Трајање поједине казне не може никад прећи тридесет дана. У случају дисциплинске кривице, време проведено у притвору пре расправе, односно изрицања казне, има се одбити од изречене казне.

Горе предвиђени максимум од тридесет дана не може се прекорачити, чак ни у случају да неки ратни заробљеник има дисциплински да одговара за већи број дела у тренутку када му се изриче казна, па била та дела у стицају једно с другим или не.

Између дисциплинске одлуке и њеног извршења не може протећи више од месец дана.

За случај да ратни заробљеник буде кажњен новом дисциплинском казном, онда извршење сваке казне треба да дели размак времена од најмање три дана, чим дужина једне од њих износи десет дана или више.

ЧЛАН 91.

Бекство ратног заробљеника сматраће се успешним у случају:

- 1) кад се он поново придружи оружаним снагама Силе чији је припадник или оружаним снагама које савезничке Силе;
- 2) кад напусти територију која се налази под влашћу Силе која држи ратне заробљенике или територију неке њене савезнице;
- 3) кад се нађе на броду који носи заставу Силе чији је припадник, или савезничке Силе, а тај брод се налази у територијалним водама Силе која држи ратне заробљенике, под условом да брод није под влашћу ове последње.

Ратни заробљеници који, пошто им је успело бекство у смислу овога члана, поново буду заробљени, неће бити подвргнути никаквој казни због свог ранијег бекства.

ЧЛАН 92.

Ратни заробљеник који покуша да побегне, па буде ухваћен пре него што успе у бекству, у смислу члана 91, може бити кажњен за то дело, чак и случају поврата, само дисциплинском казном.

Ухваћени заробљеник биће предат што је могуће пре надлежним војним властима.

Изузетно од члана 88, став четврти, ратни заробљеници кажњени после неуспелог бекства могу бити подвргнути посебном надзорном режиму, али под условом да тај режим не буде штетан по њихово стање здравља, да се издржава у логору за ратне заробљенике и да не повлачи за собом укидање ниједне од гаранција које заробљеницима пружа ова Конвенција.

ЧЛАН 93.

Бекство, или покушај бекства, чак и у поврату, неће се сматрати као отежавајућа околност у случају кад ратни заробљеник буде изведен пред суд за кривично дело извршено у току бекства или покушаја бекства.

Сходно одредбама члана 83, дела која изврше ратни заробљеници у једином циљу да олакшају себи бекство и која не садржавају никакво насиље против лица, било да се ради о кривичним делима против јавне имовине, о крађи без намере за богаћењем, о прибављању и употреби лажних исправа, о ношењу грађанског одела, повлаче собом само дисциплинске казне.

Ратни заробљеници који су сарађивали на бекству или на покушају бекства могу по томе основу бити кажњени само дисциплинском казном.

ЧЛАН 94.

Ако је одбегли ратни заробљеник ухваћен, о томе ће се, на начин предвиђен у члану 122., обавестити Сила чији је он припадник, уколико је била обавештена о његовом бекству.

ЧЛАН 95.

Ратни заробљеници осумњичени за дисциплинске грешке неће, до доношења одлуке, бити стављани у притвор, сем ако се иста мера примењује и на припаднике оружаних снага Силе која држи ратне заробљенике за слична дела, или ако то изискују виши интереси одржавања реда и дисциплине у логору.

За све ратне заробљенике, притвор у случају дисциплинских грешака биће сведен на неопходан минимум и не може трајати дуже од четрнаест дана.

Одредбе чланова 97. и 98. ове Главе примењиваће се и на ратне заробљенике који се налазе у притвору због дисциплинских грешака.

ЧЛАН 96.

Дела која представљају дисциплинску грешку биће одмах предмет ислеђења.

Не дирајући у надлежност судова и виших војних власти, дисциплинске казне може изрицати само официр који врши дисциплинску власт у својству команданта логора, или одговоран официр који га замењује, или на којег је он пренео своја дисциплинска овлашћења.

Та овлашћења се ни у ком случају не могу пренети на ратног заробљеника, нити их може вршити ратни заробљеник.

Пре сваког изрицања дисциплинске казне, окривљени ратни заробљеник биће тачно обавештен о чињеницама које му се стављају на терет. Њему ће се дати могућност да објасни своје држање и да се брани. Допустиће му се саслушање сведока и да се послужи, ако је потребно, услугама квалификованог тумача. Одлука ће се саопштити ратном заробљенику и поверенику.

Командант логора је дужан да води списак изречених дисциплинских казни. Тај списак стајаће на располагању представницима Силе заштитнице.

ЧЛАН 97.

Ратни заробљеници се ни у ком случају не смеју премештати у казнене установе (затворе, казнионе, тамнице итд.) да би тамо издржавали дисциплинске казне.

Све просторије у којима се издржавају дисциплинске казне морају одговарати хигијенским захтевима предвиђеним у члану 25. Кажњеним ратним заробљеницима пружиће се могућност да одржавају личну чистоћу, сходно одредбама члана 29.

Официри и њима равни не смеју издржавати затвор у истим просторијама с подофицирима или војницима.

Жене ратни заробљеници које издржавају дисциплинску казну држаће се у просторијама одвојеним од оних у којима су мушкарци и ставиће се под непосредан надзор жена.

ЧЛАН 98.

Ратни заробљеници који се налазе у затвору услед дисциплинске казне користиће се и даље одредбама ове Конвенције, изузев уколико сам њихов затвор чини те одредбе непримењивим. Међутим, право које имају на основу чланова 78. и 126. не може им се ни у ком случају ускратити.

Ратни заробљеници који су кажњени дисциплински не могу бити лишени повластица везаних за њихов чин.

Ратним заробљеницима који су кажњени дисциплински има се сваког дана пружити могућност кретања и обезбедити им да најмање два сата проводе на свежем ваздуху.

Њима ће се допустити, на њихов захтев, да се јављају на свакодневни лекарски преглед; указаће им се нега коју изискује њихово здравствено стање и, у случају потребе, биће пренети у логорску амбуланту или сталну болницу.

Њима ће се допустити да читају и да пишу, као и да шаљу и примају писма. Међутим, пакети и новчане пошиљке могу им се уручити тек по истеку казне; дотле, о њима ће се старати повереник који ће животне намирнице подложне квару, које се налазе у пакетима, предати логорској амбуланти.

III СУДСКО ГОЊЕЊЕ

ЧЛАН 99.

Ниједан ратни заробљеник не сме бити гоњен нити осуђен за дело које није изречно предвиђено као кажњиво законодавством Силе која држи ратне заробљенике или међународним правом, а који су били на снази у време када је то дело извршено.

Никакав морални нити физички притисак не сме се вршити над ратним заробљеником како би се он навео да призна да је крив за дело за које је оптужен.

Ниједан ратни заробљеник не може бити осуђен пре него што му буде пружена могућност да се брани и да користи помоћ стручног браниоца.

ЧЛАН 100.

Ратни заробљеници и силе заштитнице биће обавештени што је пре могуће о кривичним делима која повлаче смртну казну на основу законодавства Силе која држи ратне заробљенике.

После тог обавештења, ниједно друго дело не може бити угрожено смртном казном без сагласности Силе чији су припадници ратни заробљеници.

Смртна казна против заробљеника може бити изречена само ако је, сходно члану 87. став други, пажња суда била нарочито скренута на чињеницу да оптужени, с обзиром да није држављанин Силе која држи ратне заробљенике, није према њој везан никаквом обавезом на верност и да се он у њеној власти налази услед околности независних од његове сопствене воље.

ЧЛАН 101.

Ако је над ратним заробљеником изречена смртна казна, пресуда се неће извршити пре истека рока од најмање шест месеци, рачунајући од тренутка када подробно саопштење предвиђено у члану 107. приспе Сили заштитници на означену адресу.

ЧЛАН 102.

Ратни заробљеник може бити пуноважно осуђен само ако су пресуду изrekli исти судови и по истом поступку као и према лицима која припадају оружаним снагама Силе која држи ратне заробљенике и ако су, поред тога, поштоване одредбе ове Главе.

ЧЛАН 103.

Свака судска истрага против ратног заробљеника водиће се брзо, колико год то околности допуштају, и на такав начин да се поступак обави што је могуће пре. Ниједан ратни заробљеник не може бити држан у притвору, сем ако се иста мера примењује и на припаднике Силе која држи ратне заробљенике за слична дела, или ако интерес националне безбедности то захтева. Тај притвор ни у ком случају не сме трајати дуже од три месеца.

Трајање притвора ратног заробљеника одбиће се од трајање казне лишења слободe на коју он буде био осуђен; о томе ће се, уосталом, водити рачуна у тренутку одређивања казне.

За време док су у притвору, ратни заробљеници ће се и даље користити одредбама чланова 97. и 98. ове Главе.

ЧЛАН 104.

У свим случајевима у којима Сила која држи ратне заробљенике буде одлучила да предузме судско гоњење против једног ратног заробљеника, она ће о томе известити Силу заштитницу што је могуће пре, а најмање три недеље пре почетка претреса. Тај рок од три недеље почеће да тече тек од тренутка када тај извештај буде доспео до Силе заштитнице, на адресу коју је ова последња претходно назначила Сили која држи ратне заробљенике.

Тај извештај ће садржати следеће податке:

- 1) презиме и име ратног заробљеника, његов чин, његов број матрикуле, датум његовог рођења, и ако је то потребно, његово занимање;
- 2) место интернирања или притвора;
- 3) опис дела због којих ће ратни заробљеник бити оптужен, уз навођење законских одредаба које се на њих могу применити;
- 4) назначење суда који ће судити о тој ствари као и датума и места предвиђених за почетак претреса.

Сила која држи ратне заробљенике учиниће исто саопштење и поверенику ратног заробљеника.

Ако, на почетку претреса, није поднет доказ да су Сила заштитница, ратни заробљеник и заинтересовани повереник примили горе наведено саопштење најмање три недеље пре почетка претреса, претрес се неће моћи одржати и биће одложен.

ЧЛАН 105.

Ратном заробљенику се мора дати право да га прати један од његових другова заробљеника, да га брани квалификован адвокат којег сам изабере, да се позове на сведоке и да се обрати, ако то сматра нужним, за услугу овлашћеном тумачу. Сила у чијем се заробљеништву налази обавестиће га благовремено, пре претреса о тим правима.

Ако ратни заробљеник није изабрао браниоца, прибавиће му га Сила заштитница, у ту сврху она ће имати на располагању најмање недељу дана. На захтев Силе заштитнице, Сила која држи ратне заробљенике доставиће јој списак квалификованих лица за обезбеђење одбране. За случај да ни ратни заробљеник ни Сила заштитница нису изабрали браниоца, Сила која држи ратне заробљенике одредиће по званичној дужности једног квалификованог адвоката који ће бранити оптуженога.

За спремање одбране оптуженога браниоцу ће се, пре почетка претреса, ставити на располагање рок од најмање две недеље дана, као и друге потребне олакшице; он нарочито има право да слободно посећује оптуженог и да с њим разговара без сведока. Он има право да разговара са свим сведоцима који сведоче у корист оптуженог, подразумевајући ту и ратне заробљенике. Он ће те олакшице уживати све до истека рокова за подношење жалбе.

Оптуженом ратном заробљенику ће се у благовременом року пре почетка претреса саопштити, на језику који разуме, оптужница као и акта која се, уопште, саопштавају оптуженом на основу постојећих закона у војскама Силе која држи ратне заробљенике. Исто саопштење се мора, под истим условима, учинити и његовом браниоцу.

Представници Силе заштитнице имају право да присуствују претресу, сем ако се претрес буде морао, изузетно, одржавати у тајности у интересу државне безбедности; у том случају, Сила која држи ратног заробљеника обавестиће Силу заштитницу о тој околности.

ЧЛАН 106.

Сваки ратни заробљеник има право, под истим условима као и припадници оружаних снага Силе која држи ратне заробљенике, да против сваке пресуде која се њега тиче, уложи призив или жалбу ради поништаја или преиначења пресуде или поновног суђења. Он ће бити у потпуности обавештен о његовим правима на подношење правних лекова као и о постојећим роковима за вршење тих права.

ЧЛАН 107.

Свака изречена пресуда над ратним заробљеником има се одмах ставити до знања Сили заштитници, у облику кратког саопштења и са назначењем да ли ратни заробљеник има право да уложи призив или жалбу ради поништаја или преиначења пресуде или поновног суђења. То саопштење ће се исто тако учинити и заинтересованом поверенику. Оно ће се учинити и ратном заробљенику и то на језику који разуме, ако пресуда није била изречена у његовом одсуству. Поред тога, Сила која држи ратног заробљеника одмах ће саопштити Сили заштитници одлуку ратног заробљеника да ли жели или не жели да користи своје право на подношење правних лекова.

Поред тога, у случају да је пресуда постала коначна, и ако је у питању смртна казна, у случају пресуде изречене у првом степену, Сила која држи ратног заробљеника упутиће Сили заштитници што је могуће пре детаљно саопштење које ће садржавати:

- 1) тачан текст пресуде;
- 2) извод извештаја о истрази и претресу, подвлачећи нарочито елементе оптужбе и одбране;
- 3) назначење, у случају потребе, завода у коме ће се издржавати казна.

Саопштења предвиђена у претходним ставовима биће учињена Сили заштитници на адресу коју она буде претходно доставила Сили која држи ратног заробљеника.

ЧЛАН 108.

Казне изречене над ратним заробљеницима на основу пресуда које су на редован начин постале извршне издржаваће се у истим заводима и под истим условима који важе и за припаднике оружаних снага Силе која држи ратне заробљенике. Ти услови морају у сваком случају одговарати захтевима хигијене или човечности.

Жена ратни заробљеник над којом једна таква казна буде изречена биће смештена у одвојене просторије и налазиће се под надзором жена.

У сваком случају, ратни заробљеници осуђени на казну лишења слободе користеће се одредбама чланова 78. и 126. ове Конвенције. Поред тога, њима ће се дозволити да примају и шаљу преписку, да примају бар један пакет као помоћ месечно и да редовно излазе на чист ваздух; указиваће им се лекарска нега коју изискује њихово здравствено стање као и духовна помоћ коју би могли да зажеле. Казне које се на њих могу применити биће у складу са одредбама члана 87, трећи став.

ДЕО IV

ЗАВРШЕТАК ЗАРОБЉЕНИШТВА

ОДЕЉАК I

НЕПОСРЕДНО РЕПАТРИРАЊЕ И СМЕШТАЈ [1] У НЕУТРАЛНОЈ ЗЕМЉИ

ЧЛАН 109.

Стране у сукобу биће дужне да, у границама става трећег овога члана, врате у њихову земљу, без обзира на број и на чин и пошто их припреме за транспортовање, ратне заробљенике, тешке болеснике и тешке рањенике, сходно ставу првом следећег члана.

За време трајања непријатељстава, стране у сукобу стараће се да у суделовање неутралних заинтересованих Сила организују смештај у неутралној земљи рањених или болесних заробљеника поменутих у ставу другом следећег члана, оне ће, сем тога, моћи да закључе споразуме у циљу непосредног репатрирања или интернирања у неутралну земљу здравих заробљеника који су дуго времена провели у заробљеништву.

Ниједан ратни заробљеник рањеник или болесник који је предвиђен за репатрирање у смислу става првог овог члана не може бити репатриран противно својој вољи док трају непријатељства.

ЧЛАН 110.

Непосредно имају се репатрирати:

- 1) Неизлечиви рањеници и болесници, чија умна или телесна способност изгледа да је претрпела велико оштећење;
- 2) Рањеници и болесници који се, према лекарским предвиђањима, не могу излечити у току године дана, чије стање захтева лечење и чија умна или телесна способност изгледа да је претрпела велико оштећење;
- 3) Излечени рањеници и болесници чија умна или телесна способност изгледа да је претрпела велико и трајно оштећење.

Могу се сместити у неутралну земљу:

- 1) Рањеници и болесници чије се излечење може очекивати у току године дана после датума рањавања или почетка болести, ако лечење у неутралној земљи ставља у изглед сигурније и брже оздрављење.
- 2) Ратни заробљеници чије је умно или телесно здравље, према лекарским предвиђањима озбиљно угрожено држањем у заробљеништву, а чијим би се смештајем у неутралној земљи та опасност могла отклонити.

Услови које ће морати да испуне ратни заробљеници смештени у неутралној земљи да би били репатрирани утврдиће се, као и њихов правни положај, споразумом између заинтересованих Сила. У начелу, биће репатрирани они ратни заробљеници смештени у неутралној земљи који припадају следећим категоријама:

- 1) они чије се здравствено стање погоршало тако да испуњавају услове за непосредну репатријацију,
- 2) они чија је умна или телесна способност после лечења у великој мери опала.

Уколико не постоје посебни споразуми, закључени између заинтересованих Страна у сукобу у циљу утврђивања случајева неспособности или болести, који повлаче непосредно репатрирање или смештај у неутралној земљи, ти случајеви ће се утврђивати сагласно начелима која се

налазе у типском споразуму о непосредном репатрирању и смештају у неутралној земљи ратних заробљеника, рањеника и болесника, и у Правилнику о мешовитим лекарским комисијама који су приложени овој Конвенцији.

ЧЛАН 111.

Сила која држи ратне заробљенике, Сила чији су они припадници и једна неутрална Сила коју те две Силе изаберу потрудиће се да закључе споразуме који ће омогућити интернирање ратних заробљеника на територији поменуте неутралне Силе до престанка непријатељстава.

ЧЛАН 112.

Чим отпочне сукоб, одредиће се Мешовите лекарске комисије у циљу прегледа болесних и рањених заробљеника и доношења свих корисних одлука у вези са њима. Наименовање, задаци и функционисање тих Комисија имају бити у складу с одредбама Правилника приложеног овој Конвенцији.

Међутим, заробљеници који су по мишљењу лекарских власти Силе која их држи, очито тешки рањеници или тешки болесници могу бити репатрирани и без прегледа од стране Мешовите лекарске комисије.

ЧЛАН 113.

Поред оних који буду назначени од стране лекарских власти Силе која их држи, рањени или болесни заробљеници, који припадају доле побројаним категоријама имаће право да излазе на преглед пред Мешовите лекарске комисије предвиђене у претходном члану:

- 1) Рањеници или болесници које предложи лекар, њихов земљак, или држављанин Силе учеснице у сукобу која је савезница Силе чији су они припадници, а који врши своје дужности у логору;
- 2) Рањеници и болесници које предложи њихов повереник;
- 3) Рањеници и болесници које предложи Сила чији су припадници или организација коју је признала та Сила, а која би притекла у помоћ заробљеницима.

Ратни заробљеници који не припадају једној од три горње категорије могу ипак изаћи на преглед пред Мешовите лекарске комисије, али ће бити прегледани тек после заробљеника и наведених категорија.

Лекар земљак ратних заробљеника који су подвргнути прегледу Мешовите лекарске комисије и њихов повереник имају право да присуствују томе прегледу.

ЧЛАН 114.

Ратни заробљеници жртве несрећних случајева, изузимајући оне који су себе намерно повредили, користеће се, у погледу репатрирања и евентуалном смештаја у неутралну земљу, одредбама ове Конвенције.

ЧЛАН 115.

Ниједан ратни заробљеник кажњен дисциплинском казном који испуњава услове предвиђене за репатрирање или смештај у неутралну земљу, не сме бити задржан због тога што није издржао казну.

Ратни заробљеници који су судски гоњени или осуђени, а који су предвиђени за репатрирање или за смештај у неутралну земљу, могу се користити тим мерама пре окончања поступка или пре извршења казне, ако Сила која их држи на то пристане.

Стране у сукобу ће једна другој саопштавати имена оних заробљеника који ће бити задржани до окончања поступка односно извршења казне.

ЧЛАН 116.

Трошкови око репатрирања ратних заробљеника или њиховог превоза у неутралну земљу, падају на терет Силе којој припадају ти заробљеници, почев од границе Силе која их држи.

ЧЛАН 117.

Ниједан заробљеник, који је репатриран не сме бити употребљен за активну војну службу.

ОДЕЉАК II

ОСЛОБОЂЕЊЕ И РЕПАТРИРАЊЕ РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА ПО ОКОНЧАЊУ НЕПРИЈАТЕЉСТАВА

ЧЛАН 118.

Ратни заробљеници ће по окончању активних непријатељстава без одлагања бити ослобођени и репатрирани.

Уколико споразум закључен између страна у сукобу у циљу окончања непријатељстава не садржи одредбе о томе, или ако таквог споразума нема, свака од Сила које држе ратне заробљенике сама ће наставити и извршити без одлагања план о њиховом репатрирању, сагласно начелу израженом у претходном ставу.

И у једном и у другом случају, усвојене мере ће се саопштити ратним заробљеницима.

Трошкови око репатрирања ратних заробљеника расподелаће се у сваком случају правично између Силе која држи ратне заробљенике и Силе чији су они припадници. У томе циљу, при овој расподели примењиваће се следећа начела:

а) кад се те две Силе граниче једна с другом, Сила чији су припадници ратни заробљеници примиће на себе трошкове њиховог репатрирања почев од границе Силе која их држи;

б) кад се те две Силе не граниче једна с другом, Сила која држи ратне заробљенике примиће на себе трошкове транспорта ратних заробљеника на својој територији до своје границе или до своје луке за укрцавање која је најближа Сили чији су они припадници. Што се тиче осталих трошкова проузрокованих репатрирањем, заинтересоване стране ће се споразумети да их правично поделе између себе. Закључивање једног таквог споразума не сме ни у ком случају да буде разлог и најмањем одлагању у репатрирању ратних заробљеника.

ЧЛАН 119.

Репатрирање ће се извршити под условима сличним онима који су предвиђени члановима 46. до закључно 48. ове Конвенције за премештање ратних заробљеника и водећи рачуна о одредбама члана 181. као и следећих.

Приликом репатрирања, ствари од вредности одузете ратним заробљеницима, сходно одредбама члана 18, и суме у страниој валути које нису биле замењене у валуту Силе која држи ратне заробљенике биће им враћене. Ствари од вредности и суме у страниој валути које, из

било ког разлога не би биле враћене ратним заробљеницима приликом њиховог репатрирања, предаће се Бироу за обавештења предвиђеном чланом 122.

Ратним заробљеницима ће се допустити да собом понесу своје личне ствари, своју преписку и пакете приспеле на њихову адресу; тежина тих ствари може се ограничити, ако то околности репатрирања захтевају, на оно што заробљеник може разумно понети; у сваком случају, сваком поједином заробљенику ће се допустити да понесе најмање двадесет пет килограма.

Друге личне ствари заробљеника који је репатриран чуваће Сила која га је држала; она ће му их доставити чим буде закључила са Силом, којој заробљеник припада, споразум којим се утврђују начини преноса тих ствари и плаћања трошкова које тај пренос буде проузроковао.

Ратни заробљеници који се налазе под кривичном истрагом због злочина или дела по општем кривичном праву могу бити задржани све до завршетка поступка и, ако је по среди такав случај, све до издржања казне. Тако исто ће се поступити и са онима који су осуђени због злочина или дела по општем кривичном праву.

Стране у сукобу саопштиће једна другој имена ратних заробљеника који ће бити задржани до краја поступка или до извршења казне.

Стране у сукобу ће се споразумети у циљу установљења комисија за проналажење растурених заробљеника и обезбеђење њиховог репатрирања у најкраћем року.

ОДЕЉАК III

СМРТ РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА

ЧЛАН 120.

Тестаменти ратних заробљеника састављаће се тако да испуњавају услове за пуноважност прописане законодавством земље њиховог порекла, која ће предузети потребне мере да с тим условима упозна Силу која држи ратне заробљенике. На захтев ратног заробљеника, а у сваком случају после његове смрти, тестамент ће се без одлагања доставити Сили заштитници, док ће се један оверен сагласан препис предати Централној агенцији за обавештења.

Умрлице, према обрасцу приложеном овој Конвенцији, или спискови, које оверава одговорни официр, свих ратних заробљеника умрлих у заробљеништву, имају се у најкраћем року упутити Бироу за обавештења ратних заробљеника установљеном сходно члану 122. Обавештења о идентитету набројана у ставу трећем члана 17, место и датум смрти, узрок смрти, место и датум сахране као и сва обавештења потребна ради утврђивања гробова морају бити унета у те умрлице, односно, у те спискове.

Сахрањивању или спаљивању мора да претходи лекарски преглед тела ради констатовања смрти, омогућавања састављања извештаја и, ако се укаже потреба, ради утврђивања идентитета покојника.

Власти које држе ратне заробљенике водиће бригу о томе да ратни заробљеници који умру у заробљеништву буду пристојно сахрањени, по могућству сходно црквеним обредима вероисповести којој припадају и да њихови гробови буду поштовани, уредно одржавани и тако обележени да увек могу бити пронађени. Кад год то буде могуће, умрли ратни заробљеници који су припадници исте Силе сахрањиваће се на истом месту.

Умрли ратни заробљеници сахрањиваће се појединачно, изузев у случају више силе која би налагала заједнички гроб. Лешеве се смеју спаљивати само ако то изискују неопходни разлози хигијене или вероисповести покојника или још ако је он сам изразио жељу у том смислу. У случају спаљивања, у умрлицу ће се о томе унети напомена уз навођење разлога због којих је леш спаљен.

Да би се гробови увек могли пронаћи, сва обавештења која се односе на сахрањивања и на гробове имају бити регистрована од стране Службе за гробове коју установљава Сила која држи ратне заробљенике. Спискови гробова и обавештења која се односе на ратне заробљенике сахрањене на гробљима или на другом месту доставиће се Сили чији су припадници били ти ратни заробљеници. На Силу која контролише ту територију падаће, ако је учесница Конвенције, дужност да се стара о тим гробовима и да забележи сваки доцнији пренос лешева. Ове одредбе се исто тако примењују и на пепео умрлих који чува Служба за гробове док је земља порекла не упозна са коначним намерама које жели да предузме тим поводом.

ЧЛАН 121.

Свака смрт или озбиљно рањавање једног ратног заробљеника које је проузроковао, или за које постоји сумња да их је проузроковао, неки стражар, други ратни заробљеник, или ма која друга особа, као и сваки смртни случај чији је узрок непознат, биће одмах предмет званичне истраге од стране Силе која држи ратне заробљенике.

О том случају ће се одмах обавестити Сила заштитница. Прикупиће се изјаве сведока, и нарочито изјаве ратних заробљеника; извештај са њима доставиће се поменутој Сили.

Ако истрага установи кривицу једне или више особа, Сила која држи ратне заробљенике предузеће све мере за судско гоњење одговорног или одговорних лица.

ДЕО V

БИРО ЗА ОБАВЕШТЕЊА О РАТНИМ ЗАРОБЉЕНИЦИМА И ДРУШТВА КОЈА ИМ УКАЗУЈУ ПОМОЋ

ЧЛАН 122.

Чим отпочне сукоб и у свим случајевима окупације, свака од страна у сукобу установиће један званични Биро за обавештења о ратним заробљеницима који се налазе у њеној власти; неутралне или незарађене Силе које на своју територију приме лица која припадају једној од категорија које предвиђа члан 4. поступиће према тим лицима на исти начин. Заинтересована Сила ће се постарати да Биро за обавештења добије потребне просторије, материјал и особље како би успешно могао вршити своју дужност. Она има право да ту запосли ратне заробљенике поштујући утврђене услове у Одељку ове Конвенције који се односе на рад ратних заробљеника.

Свака од страна у сукобу доставиће, у најкраћем могућем року, свом Бироу за обавештења, о којима је реч у четвртном, петом и шестом ставу овога члана, сва обавештења која се тичу сваке непријатељске особе која припада једној од категорија предвиђених чланом 4. а које су пале под њену власт. Неутралне или незарађене Силе поступиће на исти начин према оним лицима из тих категорија која буду примиле на своју територију.

Биро ће та обавештења хитно и најбржим средствима доставити заинтересованим Силама, посредством, с једне стране Сила заштитница а, с друге стране, Централне агенције предвиђене у члану 123.

Та обавештења треба да омогуће да се брзо обавесте заинтересоване породице. Уколико њима располаже Биро за обавештења, та обавештења ће садржати за сваког ратног заробљеника, у границама одредаба члана 17, презиме, име, чин, број матрикуле, место и потпун датум рођења, назначење Силе чији је припадник, име оца и девојачко презиме мајке, презиме и адресу особе која треба да буде обавештена, као и адресу на коју може бити упућена преписка заробљенику.

Биро за обавештења примаће од раних надлежних служби податке о променама, ослобођењима, репатрирањима, бекствима, смештајима у болнице, смртним случајевима и достављаће их на начин предвиђен горе у ставу трећем.

Исто тако ће се редовно достављати, по могућству сваке недеље и обавештења о здравственом стању заробљеника, тешких рањеника или болесника.

Биро за обавештења ће исто тако имати за дужност да одговара на све молбе које му се упућују поводом ратних заробљеника, подразумевајући ту и оне који су умрли у заробљеништву; он ће приступити и потребним истрагама како би прибавио тражена обавештења којима не располаже.

Сва писмена саопштења која даје Биро морају се оверавати потписом или печатом.

Биро за обавештења имаће, сем тога, за задатак да прибавља и доставља заинтересованим Силама све личне ствари од вредности, подразумевајући ту и суме у некој другој валути него што је валута Силе која држи ратне заробљенике, као и документа која имају важност за блиске рођаке, а које су оставили ратни заробљеници приликом репатрирања, ослобођења, бекства или смрти. Ти предмети ће бити слати у пакетима запечаћеним од стране Бироа; тим пакетима ће се прикључити изјаве којима се тачно установљава идентитет лица којима ти предмети припадају, као и потпун инвентар пакета. Остале личне ствари заробљеника о којима је реч достављаће се сагласно закљученим споразумима између заинтересованих страна у сукобу.

ЧЛАН 123.

У некој неутралној земљи ће се установити Централна агенција за обавештења о ратним заробљеницима. Међународни комитет Црвеног крста предложиће заинтересованим Силама, ако то сматра потребним, организовање једне такве агенције.

Та агенција ће имати за задатак да прикупља сва обавештења о ратним заробљеницима до којих може доћи званичним или приватним путем; она ће их достављати што је могуће брже земљи порекла заробљеника или Сили чији су они припадници. Ради вршења тих послова, њој ће стране у сукобу давати све олакшице.

Позивају се Високе стране уговорнице, а нарочито оне чији се припадници користе услугама Централне агенције, да овој последњој указују потребну финансијску помоћ.

Ове одредбе не смеју се тумачити као да ограничавају хуманитарну делатност Међународног комитета Црвеног крста и друштва за помоћ поменутим у члану 125.

ЧЛАН 124.

Национални бирои за обавештења и Централна агенција за обавештења уживаће ослобођење од поштанских такси, као и сва ослобођења предвиђена у члану 74. и, у границама могућности ослобођења од плаћања телеграфских такси или, у најмању руку, знатно смањење тих такси.

ЧЛАН 125.

Уколико то допуштају мере које би оне сматрале неопходним ради заштите своје безбедности или сваке друге оправдане потребе, Силе које држе ратне заробљенике указиваће најбољи пријем верским организацијама, друштвима за пружање помоћи, или свакој другој организацији која би притекла у помоћ ратним заробљеницима. Оне ће њима, као и њиховим уредно акредитованим делегатима, пружати све потребне олакшице ради посеђивања ратних заробљеника, расподеле помоћи, материјала сваког порекла, намењеног верским, просветним или рекреационим циљевима, или да им помогну у организовању употребе слободног времена у кругу логора. Наведена друштва или организације могу бити основане било на територији

Силе која држи ратне заробљенике, било у некој другој земљи, а могу бити и међународног карактера.

Сила која држи ратне заробљенике може да ограничи број друштава и организација чији су делегати овлашћени да врше своју делатност на њеној територији и под њеним надзором, под условом, у сваком случају, да такво ограничење не омета пружање успешне и довољне помоћи свим ратним заробљеницима.

Посебан положај Међународног комитета Црвеног крста на том подручју биће у свако доба признат и поштован.

Чим помоћ или материјал одређен за горе наведене сврхе буде уручен ратним заробљеницима, или одмах после тога, друштву за помоћ или организацији пошиљаоцу, доставиће се признанице за сваку пошиљку, које ће потписати повереник тих заробљеника. Признанице које се односе на те пошиљке предаће истовремено и административне власти које чувају заробљенике.

[1] Хоспитализација (прим. Ред. ком.).

ДЕО VI

ИЗВРШЕЊЕ КОНВЕНЦИЈЕ

ОДЕЉАК I

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

ЧЛАН 126.

Представници или делегати Сила заштитница овлашћени су да посећују сва места где се налазе ратни заробљеници, нарочито места где су они интернирани, затворени и где раде; они ће имати приступа у све просторије које користе заробљеници. Они су исто тако овлашћени да посете сва места куда долазе, пролазе или одакле долазе заробљеници који се премештају. Они могу разговарати са заробљеницима без присуства сведока, а нарочито са њиховим повереником, посредством тумача ако је то потребно.

Представницима и делегатима Сила заштитница даће се пуна слобода у погледу избора места која желе да посете; трајање и учесталост тих посета не могу се ограничити. Те посете се могу забранити само због неопходне војне потребе и само изузетно и привремено.

Сила која држи ратне заробљенике и Сила чији су припадници заробљеници којима се чини посета могу се споразумети, ако за тим постоји потреба, да се земљацима тих заробљеника допусти да присуствују посетама.

Исте повластице уживаће и делегати Међународног комитета Црвеног крста. Наименовање тих делегата биће условљено одобрењем Силе у чијој се власти налазе ратни заробљеници којима се чини посета.

ЧЛАН 127.

Високе стране уговорнице обавезују се да у својим земљама врше, за време мира, као и за време рата, што је могуће шире упознавање становништва са текстом ове Конвенције, а нарочито да проучавање њених одредаба унесу у програме војне наставе, а по могућству, и

грађанске наставе, како би с начелима Конвенције биле упознате све њихове оружане снаге и грађанство.

Војне или друге власти које, за време рата, примају на себе одговорност према ратним заробљеницима, морају имати текст Конвенције и бити посебно обучене у познавању њених одредаба.

ЧЛАН 128.

Високе стране уговорнице достављаће једна другој преко Швајцарског федералног већа, а за време непријатељстава, посредством Сила заштитница, званичне преводе ове Конвенције, као и законе и правилнике које би донеле у циљу да обезбеде њену примену.

ЧЛАН 129.

Високе стране уговорнице обавезују се да ће предузети сваку законодавну меру потребну ради прописивања одговарајућих кривичних санкција против лица која су извршила, или која су издала наређење да се изврши, која од тешких повреда ове Конвенције одређених у следећем члану.

Свака Страна уговорница биће дужна да проналази лица осумњичена да су извршила, или да су наредила да се изврши, која од тих тешких повреда, и она ће бити обавезна да их изведе пред своје сопствене судове, без обзира на њихово држављанство. Она ће исто тако моћи, ако то више воли, а према условима предвиђеним у њеном сопственом законодавству, да их преда на суђење којој другој Страни уговорници заинтересованој у судском гоњењу, уколико та Страна уговорница располаже довољним доказима против поменутих лица.

Свака Страна уговорница предузеће потребне мере у циљу сузбијања дела противних одредбама ове Конвенције, а која не представљају тешке повреде одређене у следећем члану.

Окривљени ће у свакој прилици уживати гаранције поступка и слободне одбране, које не смеју бити мање од оних које су предвиђене у члану 105. и следећим члановима ове Конвенције.

ЧЛАН 130.

Тешке повреде које се имају у виду у претходном члану јесу повреде које обухватају једно од следећих дела, ако су она извршена против лица или добара које штити Конвенција: хотимично убиство, мучење или нечовечно поступање, подразумевајући ту и биолошке опите, намерно проузроковање великих патњи или nanoшење озбиљних повреда телу и здрављу, присиљавање ратног заробљеника да служи у оружаним снагама непријатељске Силе, или његово лишавање права да буде редовно и непристрасно суђен према одредбама ове Конвенције.

ЧЛАН 131.

Ниједна Страна уговорница не може ослободити саму себе, нити другу Страну уговорницу, одговорности коју је она сама, или та друга Страна уговорница, на себе навукла услед повреда предвиђених у претходном члану.

ЧЛАН 132.

На захтев једне стране у сукобу, мора се поводом сваке наведене повреде Конвенције отворити истрага на начин који ће утврдити заинтересоване стране.

Ако споразум о поступку истраге није постигнут, стране ће се споразумети да изаберу арбитра који ће одлучити о поступку који се има применити.

Пошто се повреда установи, стране у сукобу ће је отклонити и сузбити у најкраћем могућем року.

ОДЕЉАК II

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

ЧЛАН 133.

Ова Конвенција је састављена на француском и на енглеском језику. Оба текста су подједнако аутентична. Швајцарско федерално веће постараће се да се израде званични преводи Конвенције на руском и на шпанском језику.

ЧЛАН 134.

Ова Конвенција замењује Конвенцију од 27. јула 1929. године у односима између Високих страна уговорница.

ЧЛАН 135.

У односима између Сила везаних Хашком конвенцијом о законима и обичајима рата на копну, било да се ради о Конвенцији од 29. јула 1899. или о оној од 18. октобра 1907, а које Силе учествују у овој Конвенцији, ова последња ће допуњавати главу ИИ Правилника приложеног напред поменутих Хашким конвенцијама.

ЧЛАН 136.

Ова Конвенција, која ће носити данашњи датум, може, до 12. фебруара 1950., бити потписана у име Сила представљених на конференцији која је отпочела рад у Женеви 21. априла 1949, као и у име Сила које нису представљене на Конференцији, а које учествују у Конвенцији од 27. јула 1929. године.

ЧЛАН 137.

Ова Конвенција биће ратификована што је пре могућно, а инструменти ратификације депоноваће се у Берну.

О депоновању сваког инструмента ратификације саставиће се записник, чији ће оверени препис Швајцарско федерално веће доставити свим Силама у чије име Конвенција до тада буде потписана, или чије приступање до тада буде нотификовано.

ЧЛАН 138.

Ова Конвенција ступиће на снагу шест месеци после депоновања најмање два инструмента ратификације.

После тога она ће за сваку Високу страну уговорницу ступити на снагу по истеку шест месеци од депоновања њеног инструмента ратификације.

ЧЛАН 139.

Почев од дана њеног ступања на снагу, ова Конвенција биће отворена за приступање свакој Сили у чије име ова Конвенција није потписана.

ЧЛАН 140.

Приступања овој Конвенцији нотификоваће се писменим путем Швајцарском федералном већу и производиће своје дејство по истеку шест месеци од дана пријема ове нотификације.

Швајцарско федерално веће обавестиће о приступању све Силе у чије име Конвенција до тада буде потписана, или чије приступање до тада буде нотификовано.

ЧЛАН 141.

Ситуације предвиђене у члановима 2. и 3. ставиће одмах у дејство ратификације које су стране у сукобу депоновале и приступања које су нотификовале пре или после почетка непријатељстава или окупације. Саопштавање о примљеним нотификацијама, или приступањима страна у сукобу, вршиће Швајцарско федерално веће најбржим путем.

ЧЛАН 142.

Свака од Високих страна уговорница слободна је да откаже ову Конвенцију.

Отказ ће писменим путем бити нотификован Швајцарском федералном већу. Оно ће нотификацију саопштити владама свих Високих страна уговорница.

Отказ ће почети да производи дејство годину дана после његове нотификације Швајцарском федералном већу. Међутим, отказ нотификован док се Сила која га је учинила налази у неком сукобу, неће имати никаквог дејства све док мир не буде закључен и, у сваком случају, докле год не буду окончане радње око ослобођења и репатрирања лица заштићених овом Конвенцијом.

Отказ ће важити само у односу на Силу која га је учинила. Он неће имати никаквог дејства на обавезе које ће стране у сукобу остати дужне да испуњавају на основу начела међународног права која проистичу из установљених обичаја међу цивилизованим народима, и закона човечности и из потреба које налаже општа савест.

ЧЛАН 143.

Швајцарско федерално веће регистроваће ову Конвенцију код Секретаријата Уједињених нација. Швајцарско федерално веће исто тако ће извештавати Секретаријат Уједињених нација о свим ратификацијама, приступањима и отказима које буде примало поводом ове Конвенције.

У потврду чега су потписници, пошто су депоновали своја односна пуномоћства, потписали ову Конвенцију.

Рађено у Женеви, 12. августа 1949. на француском и енглеском језику, с тим да оригинал има бити депонован у архиву Швајцарске Конфедерације. Швајцарско федерално веће доставиће оверен препис Конвенције свакој од држава потписница, као и државама које буду приступиле Конвенцији.

ПРИЛОГ I

ОБРАЗАЦ СПОРАЗУМА О НЕПОСРЕДНОМ РЕПАТРИРАЊУ И СМЕШТАЈУ У НЕУТРАЛНОЈ ЗЕМЉИ РАЊЕНИКА И БОЛЕСНИКА РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА

(видети члан 110.)

I - НАЧЕЛА ЗА НЕПОСРЕДНО РЕПАТРИРАЊЕ ИЛИ ЗА СМЕШТАЈ У НЕУТРАЛНОЈ ЗЕМЉИ

A. Непосредно репатрирање

Биће непосредно репатрирани:

1) Сви ратни заробљеници са следећим оштећењима органима насталим после повреде: губитак једног екстремитета, одузетост живца, оштећења зглобова или друга оштећења, под условом да се инвалидитет састоји у губитку најмање једне шаке или једног стопала, или да је он раван губитку једне шаке или једног стопала.

Не искључујући ни у колико могућност и ширег тумачења, следећи случајеви сматраће се равним губитку једне шаке, односно једног стопала:

a) губитак шаке, свих прстију или палца и кажипрста једне руке; губитак стопала или свих прстију и доножних костију једног стопала;

b) укоченост зглоба, губитак коштаног ткива, скврчавање ожиљака које онемогућује функцију једног од великих зглобова или свих зглобова прстију једне руке;

c) лажни зглоб дугих костију;

d) нагрђености органима после прелома костију или других унесрећења, које повлаче озбиљно смањење радне способности и способности за ношење терета.

2) Сви рањени ратни заробљеници чије је стање постало хронично до те мере да се, и поред лечења, прогностички искључује могућност излечења у току једне године од рањавања, као на пример у случају:

a) пројектила у срцу, чак иако Мешовита лекарска комисија, приликом свог прегледа није могла утврдити теже поремећаје;

b) металног парчета у мозгу или у плућима, чак и ако Мешовита лекарска комисија, приликом свог прегледа, није у стању да утврди локалну или општу реакцију организма;

e) гнојног запаљења кости чије излечење не изгледа могуће у току једне године од рањавања, а које ће вероватно довести до укочености неког глоба или до других промена које су равне губитку једне шаке или једног стопала;

f) дубоке и гнојаве ране неког од великих зглобова;

g) повреде лобање са губитком или померањем коштаног ткива;

h) рањавања или опекотине лица са губитком ткива и функционалним оштећењима;

i) повреде кичмене мождине;

j) оштећења периферних живаца, чије су последице равне губитку једне шаке или једног стопала, а за чије излечење је потребно више од годину дана после повреде, као на пример: повреда брахијалног или слабинско-крсног живчаног сплета, средишног или седњачног живца као и истовремене повреде жбичног и лакатног живца или лисњачног и голеничног живца итд. Повреда жбичног, лакатног, лисњачног или голеничног живца сама за себе не оправдава репатрирање, изузев у случају контрактура или озбиљних неуротрофичних поремећаја;

k) повреде мокраћног тракта, која озбиљно поремећује његово функционисање.

3) Сви болесни ратни заробљеници чије је обољење у таквом хроничном облику, да се и поред лечења, прогностички искључује могућност излечења за годину дана од почетка болести, као, на пример, у случају:

a) еволутивне туберкулозе било којег органа, која се према лекарским предвиђањима не може више излечити или барем знатно побољшати лечењем у неутралној земљи;

b) запаљења плућне марамице са изливом;

c) тешких обољења дисајних органа нетуберкулозне природе, која се сматрају неизлечивим, на пример: тешки емфизем плућа (са или без запаљења душница); хронична астма [1]; хронично запаљење душница које у заробљеништву траје више од једне године, бронхиектазије; итд

d) тешких хроничних оштећења крвотока, на пример: оштећење срчаних залистака и срчаног мишића која су у току заробљеништва показивала знаке декомпензације, чак и ако Мешовита лекарска комисија, приликом свог прегледа, не може да утврди ниједан од тих знакова; обољења срчане кесе и крвних судова (Бергерова болест, анеуризме великих крвних судова); итд;

e) тешких хроничних обољења органа за варење, на пример: гризлица желуца или дванаестопалачног црева; последица хируршке интервенције на желуцу извршене у заробљеништву; хронично запаљење слузокоже желуца, танког или дебелог црева које траје дуже од једне године и које теже ремети опште стање организма; цироза јетре; хронично обољење жучне кесе; итд;

f) тешких хроничних обољења полних и мокраћних органа, на пример: хронична обољења бубрега са следственим поремећајима функције; извађен туберкулозни бубрег; хронично запаљење бубрежне карлице или хронично запаљење мокраћне бешике; хидронефроза или пионефроза; тежа хронична гинеколошка обољења; трудноћа или порођајна обољења, ако је смештај у болницу у неутралној земљи немогућ; итд;

g) тешких хроничних обољења централног и периферног живчаног система, на пример: све психозе и испољене психонеурозе, као што су тешка хистерија, тешка логорска психонеуроza итд; на прописан начин утврђена од специјалисте [2]; свака падавица утврђена прописно од лекара логора; мождана артериосклероза; хронично запаљење живаца, које траје дуже од годину дана; итд;

h) тешких хроничних обољења неуровегетативног живчаног система са значајним опадањем интелектуалне или телесне способности, знатног губитка тежине и опште телесне слабости;

i) потпуно слепило или слепило на једном оку, ако је вид другог ока испод 1 и поред употребе корективних стакала; смањења оштрине вида које се не може поправити на S бар за једно око; осталих тежих очних обољења, на пример: глауком, запаљење дужице, запаљење судовњаче, трахом; итд;

j) поремећаја слуха, као што је потпуна једнострана глувоћа, ако друго уво не чује обичан говор на растојању од једног метра; итд;

- k) тешких метаболичних обољења; на пример: шећерна болест која изискује лечење инсулином; итд;
- l) тешких поремећаја жлезда са унутрашњим лучењем, на пример: тиреотоксикоза; хипотиреоза; Адисонова болест; Симондсова кахексија; тетанија; итд;
- m) тешких и хроничних обољења крвотворних органа;
- n) тешких хроничних тровања, на пример: тровање оловом; тровање живом; морфинизам, кокаинизам, алкохолизам, тровање гасовима, оштећења јонизирајућим зрачењем, итд;
- o) хроничних обољења органа за кретање са израженим функционалним поремећајима, на пример: деформантне артрозе; примарно и секундарно хронични артрит; реуматизам са тешким клиничким знацима итд;
- p) хроничних и тешких обољења коже, која су упорна на лечење;
- q) свих малигних тумора;
- г) тешких хроничних заразних болести, које трају већ годину дана од њихове појаве, на пример: маларија са изразитим органским оштећењима; амевна или бациларна дизентерија са значајним поремећајима, терцијални висцерални сифилис, отпоран на лечење, губа; итд;
- с) тешких авитаминоза или тешких изнемоглости од гладовања;

A. Смештај у неутралној земљи

За смештај у болнице у неутралној земљи предлагаће се:

- 1) Сви повређени ратни заробљеници, који се не могу излечити у заробљеништву, али који би могли оздравити, или чије би се стање несумњиво могло побољшати ако би се сместили у болнице неутралне земље;
- 2) Ратни заробљеници оболели од туберкулозе, у ма ком облику и ма којег органа, чије би лечење у неутралној земљи вероватно довело до излечења или бар до знатног побољшања болести, изузев примарне туберкулозе излечене пре заробљеништва;
- 3) Ратни заробљеници оболели од било које болести органа за дисање, органа за крвоток, за варење, живаца, чула, полно-мокраћних органа, коже, органа за кретање, итд; а које захтевају лечење и чије би лечење дало очигледно боље резултате у неутралној земљи него у заробљеништву.
- 4) Ратни заробљеници, којима је у заробљеништву оперативно одстрањен бубрег због нетуберкулозног обољења бубрега, или који болују од остеомијелита на путу излечења или латентног, или од шећерне болести која не захтева лечење инсулином, итд.
- 5) Ратни заробљеници који болују од неуроza проузрокованих ратом или заробљеништвом.

Болесници чија је неуроza последица заробљеништва, а који нису излечени после три месеца болничког лечења у неутралној земљи или који се, после тога рока, очито не налазе на путу коначног оздрављења, биће репатрирани.
- 6) Сви ратни заробљеници који болују од хроничног тровања (гасови, метали, алкалоиди, итд) а за које су изгледи за оздрављење у неутралној земљи нарочито повољни.
- 7) Све трудне жене ратни заробљеници и жене заробљеници мајке, са својом одојчади и малом децом.

Искључени су од смештаја у болнице у неутралној земљи:

- 1) Сви случајеви душевног обољења прописно утврђени;
- 2) Сва органска или функционална живчана обољења за која се сматра да су неизлечива.
- 3) Све заразне болести у периоду могућности њиховог преношења на друге, сем туберкулозе.

II - ОПШТЕ НАПОМЕНЕ

- 1) Напред утврђени услови имају се, начелно, тумачити и примењивати у што је могуће ширем смислу.

То широко тумачење ће се нарочито примењивати на душевна и живчана обољења проузрокована ратом или заробљеништвом, као и на случајеве туберкулозе свих стадијума обољења. Ратни заробљеници који су задобили више повреда, од којих ниједна, посматрана понаособ, не оправдана репатрирање, биће прегледани у истом духу, водећи рачуна о душевним озледама проузрокованим бројем рана.

- 2) Сви неспорни случајеви, који дају право на непосредно репатрирање (одсечен екстремитет, потпуно слепило или потпуна глувоћа, отворена туберкулоза плућа, душевно обољење, малигни тумори, итд.) биће прегледани и репатрирани, што је могуће пре од стране логорских лекара или комисија војних лекара које одреди Сила која држе ратне заробљенике.

- 3) Повреде и болести од пре рата, а које се нису погоршале, као и ратне повреде које нису спречиле поновно вршење војне службе, не дају право на непосредно репатрирање.

- 4) Ове одредбе ће се тумачити и примењивати на сличан начин у свим државама учесницима у сукобу. Заинтересоване Силе и власти даваће Мешовитим лекарским комисијама све олакшице потребне за извршење њиховог задатка.

- 5) Горе наведени примери под бројем И представљају само типичне случајеве. Они случајеви који се не слажу у свим појединостима с тим одредбама решаваће се у духу одредаба члана 110. ове Конвенције као и у духу начела која садржи овај споразум.

ПРИЛОГ II

ПРАВИЛНИК О МЕШОВИТИМ ЛЕКАРСКИМ КОМИСИЈАМА

(Видети члан 112.)

ЧЛАН 1.

У састав Мешовитих лекарских комисија предвиђених у члану 112. Конвенције улазе по три члана, од којих двојица припадају једној неутралној земљи, док трећег одређује Сила која држи ратне заробљенике. Комисији председава један од неутралних чланова.

ЧЛАН 2.

Два неутрална члана одређује Међународни комитет Црвеног крста споразумно са Силом заштитницом, на захтев Силе која држи ратне заробљенике. Они могу бити настањени како у земљи порекла, тако и у некој другој неутралној земљи или на територији Силе која држи ратне заробљенике.

ЧЛАН 3.

Заинтересоване стране у сукобу треба да дају свој пристанак за избор неутралних чланова и оне ће тај пристанак нотификовати Међународном комитету Црвеног крста и Сили заштитници. Од тренутка те нотификације сматраће се да су неутрални чланови пуноважно наименовани.

ЧЛАН 4.

Биће наименовани исто тако у довољном броју и чланови заменици како би заменили редовне чланове за случај потребе. То наименовање ће се извршити истовремено са наименовањем редовних чланова, или бар у најкраћем могућем року.

ЧЛАН 5.

Ако, ма из ког разлога, Међународни комитет Црвеног крста не може да приступи наименовању неутралних чланова, наименовање ће извршити Сила заштитница.

ЧЛАН 6.

У границама могућности, један од два неутрална члана треба да буде хирург, а други лекар.

ЧЛАН 7.

Неутрални чланови ће уживати потпуну самосталност према странама у сукобу, које им морају обезбедити све олакшице за извршење њихове мисије.

ЧЛАН 8.

Међународни комитет Црвеног крста ће, у споразуму са Силом која држи ратне заробљенике, утврдити услове пословања заинтересованих, када буде извршио наименовања назначена у члановима 2. и 4. овог Правилника.

ЧЛАН 9.

Чим за неутралне чланове буде добијен пристанак, Мешовите лекарске комисије отпочеће свој рад што је могуће пре, али, у сваком случају, у року од три месеца од дана пристанка.

ЧЛАН 10.

Мешовите лекарске комисије прегледаће све заробљенике наведене у члану 113. Конвенције. Оне ће предложити репатрирање, искључење од репатрирања или одлагање за каснији преглед. Њихове одлуке се доносе већином гласова.

ЧЛАН 11.

У току месеца који долази иза прегледа, одлука донета од стране комисије у сваком конкретном случају биће саопштена Сили која држи ратне заробљенике, Сили заштитници и Међународном комитету Црвеног крста. Мешовита лекарска комисија обавестиће исто тако сваког заробљеника који је био на прегледу о донетој одлуци, а онима чије репатрирање буде предложила издаће уверење према обрасцу приложеном овој Конвенцији.

ЧЛАН 12.

Сила која држи ратне заробљенике биће дужна да изврши одлуке Мешовите лекарске комисије у року од три месеца пошто уредно буде о томе обавештена.

ЧЛАН 13.

Ако нема ниједног неутралног лекара у земљи у којој постоји потреба за радом једне Мешовите лекарске комисије, и ако је из ма којег разлога немогуће одредити неутралне лекаре који бораве у некој другој земљи, Сила која држи ратне заробљенике, поступајући споразумно са Силом заштитницом, установиће лекарску комисију која ће на себе узети исте дужности као Мешовита лекарска комисија, сходно одредбама чланова 1, 2, 3, 4, 5, и 8. овог Правилника.

ЧЛАН 14.

Мешовите лекарске комисије радиће стално и посећиваће сваки логор у размацима који не смеју бити дужи од шест месеци.

ПРИЛОГ III

ПРАВИЛНИК О КОЛЕКТИВНОЈ ПОМОЋИ РАТНИМ ЗАРОБЉЕНИЦИМА

(Видети члан 73.)

ЧЛАН 1.

Повереници су овлашћени да деле поверене им пошиљке колективне помоћи свим ратним заробљеницима који су административно прикључени њиховом логору, подразумевајући ту и заробљенике који се налазе у болницама или у затворима или у другим поправним заводима.

ЧЛАН 2.

Подела пошиљки колективне помоћи вршиће се према упутствима дародаваца и сагласно плану који установе повереници; међутим, подела санитетског материјала за помоћ вршиће се, првенствено, у споразуму са главним лекарима и ови ће моћи у болницама и просторијама за издржавање карантина да одступе од изречених упутстава уколико то потребе њихових болесника захтевају. Уз ово ограничење, поделу треба увек праведно вршити.

ЧЛАН 3.

Да би се могла проверити каквоћа и количина примљене робе, и да би се у ту сврху припремили подроби извештаји за дародавце, повереници или њихови помоћници су овлашћени да оду до места приспећа пошиљки помоћи, која се налазе у близини њиховог логора.

ЧЛАН 4.

Повереницима ће се дати потребне олакшице ради проверавања да ли је подела колективних помоћи у свим логорским јединицама и установама придодатим њиховом логору извршена сходно њиховим упутствима.

ЧЛАН 5.

Повереници су овлашћени да испуне, као и да наложе повереницима радних јединица или главним лекарима карантина и болница да испуне обрасце или упитнике намењене дародавцима, а који се односе на колективне помоћи (подела, потребе, количине итд.). Ти обрасци и упитници, уредно испуњени, биће без одлагања достављени дародавцима.

ЧЛАН 6.

Да би обезбедили редовну расподелу колективне помоћи ратним заробљеницима свога логора, као и да би, евентуално, задовољили потребе које ће проузроковати долазак нових контингената заробљеника, повереници су овлашћени да установе и да одржавају довољне залихе колективне помоћи. Њима ће се, у ту сврху, ставити на располагање одговарајућа

складишта; свако складиште биће снабдевано двома бравама, тако да повереник држи кључеве једне, а командант логора кључеве друге браве.

ЧЛАН 7.

У случају колективних пошиљки одеће, сваком ратном заробљенику ће се дати бар по један комплетан пар одела. Ако један ратни заробљеник има више пари одела, повереник је овлашћен да одузме онима који су најбоље снабдевени сувишне ствари или извесне прекобројне комаде, ако је потребно да се на тај начин поступи да би се задовољиле потребе заробљеника лошије снабдевених. Он међутим не може одузети други пар рубља, чарапа или ципела, сем ако нема другог начина да се снабде ратни заробљеник који то нема.

ЧЛАН 8.

Високе стране уговорнице, а нарочито Силе које држе ратне заробљенике, дозволиће, у границама могућности и уколико се томе не противе прописи о снабдевању становништва, све куповине које се врше на њиховој територији у циљу поделе колективне помоћи ратним заробљеницима; оне ће у истом смислу олакшати преносе новца и друге финансијске, техничке или административне мере предузете у циљу тих куповина.

ЧЛАН 9.

Предње одредбе не косе се с правом радних заробљеника да примају колективну помоћ пре свог приспећа у логор, или у току премештања, као ни с могућношћу за представнике Силе заштитнице, Међународног комитета Црвеног крста или сваке друге организације која притиче у помоћ заробљеницима и чији би задатак био да доставља ту помоћ, да обезбеђује расподелу те помоћи онима којима се шаље, свим средствима која ти представници сматрају погодним.

ПРИЛОГ IV А. ЛИЧНА КАРТА

(Видети члан 4)

(Назначење земље и војне власти које издају ову личну карту)

ЛИЧНА КАРТА

за лице које прати оружане снаге

Презиме

Име

Датум и место рођења

Прати оружане снаге у својству

Датум издавања

Својеручни потпис

Фотографија носиоца

Висина / Тежина / Очи / Коса

Крвна група / Вероисповест

(Жиг власти која издаје личну карту)

НАПОМЕНА

Ова лична карта се издаје лицима која прате оружане снаге и ако непосредно не улазе у њихов састав. Лице коме је издата мора је носити у свако доба. Ако је носилац исте заробљен, он ће ову личну карту предати властима које га држе како би оне могле установити његов идентитет.

Отисци прстију (факултативно)

(кажипрст леви) (кажипрст десни)

Други евентуални знак за утврђивање идентитета

Напомене: Ову личну карту би најбоље било издавати на два или три језика, од којих би један био у међународној употреби. Стварне размере личне карте која се савија по линији означеној цртицама: 13x10

ПРИЛОГ IV Б. КАРТА О ЗАРОБЉАВАЊУ

(Видети члан 70)

(Предња страна)

Пошта за ратне заробљенике / Ослобођено поштарине

КАРТА О ЗАРОБЉАВАЊУ РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА

ВАЖНО: Ову карту мора да испуни сваки заробљеник одмах по заробљавању и сваки пут кад промени адресу, услед упућивања у болницу или у неки други логор.

Ова карта је независна од посебне дописнице коју је заробљеник овлашћен да пошаље својој породици.

ЦЕНТРАЛНОЈ АГЕНЦИЈИ РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА

Међународни комитет Црвеног крста

ЖЕНЕВА

(Швајцарска)

(Полеђина)

Писати читко и великим словима 1. Сила чији је припадник ратни заробљеник

2. презиме / 3. Имена (пуним словима) / 4. Име оца

5. Датум рођења / 6. Место рођења

7. Чин

8. Број матрикуле

9. Адреса породице

*10. Заробљен: (или) Долази из (логора бр. болнице итд.)

*11. (а) Добро здравље - (б) Није рањен - (ц) Излечен - (д) Конвалесцент - (е) Болестан - (ф)
Лакше рањен - (г) Тешко рањен

12. Моја садашња адреса: Број заробљеника

Назначење логора

13. Датум / 14. Потпис

* Непотребно прецртати - Овим подацима ништа не додавати - Видети објашњење на полеђини

Напомене: Овај образац би требало да буде састављен на два или три језика, нарочито на матерњем језику заробљеника и на језику Силе која га држи.

Стварне размере: 15x10,5 цм сваког дела - стране.

ПРИЛОГ IV Ц. ДОПИСНИЦА И ПИСМО

(Предња страна)

Пошта за ратне заробљенике / Ослобођено од поштарине

ПОШТАНСКА КАРТА

Пошиљалац:

Презиме и име

Датум и место рођења

Број заробљеника

Назначење логора

Земља отпраљљања

Место опредељења

Улица

Земља

Округ

(Полеђина)

Назначење логора / Датум:

(Писати само по линијама и врло читко)

Напомене: Овај образац би требало да буде састављен на два или три језика, нарочито на матерњем језику заробљеника и на језику Силе која га држи. Стварне размере: 15x10 цм сваког дела - стране

ПРИЛОГ IV Ц. ДОПИСНИЦА И ПИСМО

2. Писмо

(Предња страна)

ПОШТА ЗА РАТНЕ ЗАРОБЉЕНИКЕ

Ослобођено поштарине

Коме се шаље

Место опредељења

Улица

Земља

Округ

(Полеђина)

Пошиљалац

Презиме и имена

Датум и место рођења

Број заробљеника

Назначење логора

Земља одашиљања

Напомене: Овај образац би требало да буде састављен на два или три језика, нарочито на матерњем језику заробљеника и на језику Силе која га држи. Он се савија по линији испрекиданих цртица, с тим што се горњи део увлачи у прорез (назначен звездицама*), тако да се образац појављује у виду коверта. Полеђина, с линијама као на полеђини дописнице која се горе налази (видети прилог IV Ц1), резервисана је за преписку заробљеника и може садржати око 250 речи.

Стварне размере развијеног обрасца: 29x15 цм.

ПРИЛОГ IV Д. ОБАВЕШТЕЊЕ О СМРТИ

(Видети члан 120)

(Назначење надлежне власти) / ОБАВЕШТЕЊЕ О СМРТИ

Сила чији је био припадник ратни заробљеник

Презиме и имена

Име оца

Место и датум рођења

Место и датум смрти

Чин и број матрикуле (уписи назначени на металној плочици о идентитету)

Адреса породице

Где је и када заробљен

Узрок и околности смрти

Место укопавања

Да ли је гроб означен и да ли ће га породица доцније моћи пронаћи?

Да ли предмете заоставштине чува Сила која је држала заробљеника, или су они достављени истовремено са овим обавештењем о смрти?

Ако су достављени, чијим посредовањем?

Да ли би лице које је помагало умрлом у току болести или у његовим последњим тренуцима (лекар, лекарски помоћник, свештеник, друг заробљеник) могло дати, овде или у прилогу, извесне појединости о последњим тренуцима и о погребу?

Датум печат и потпис надлежне власти

Потпис и адреса два сведока

Напомене: Овај образац би требало да буде састављен на два или три језика, нарочито на матерњем језику заробљеника и на језику Силе која га држи.

Стварне размере: 21x30 цм.

ПРИЛОГ IV Е. УВЕРЕЊЕ О РЕПАТРИРАЊУ

(Видети прилог II, члан 11)

УВЕРЕЊЕ О РЕПАТРИРАЊУ

Датум:

Логор:

Болница:

Презиме:

Имена:

Датум рођења:

Чин:

Број матрикуле:

Број заробљеника:

Рана-болест:

Одлука комисија

Председник Мешовите лекарске комисије:

А = непосредно репатрирање

Б = смештај у неутралној земљи

НЦ = нов преглед од стране наредне комисије

ПРИЛОГ V
ОБРАЗАЦ ПРАВНИЛНИКА О ИСПЛАТАМА КОЈЕ РАТНИ ЗАРОБЉЕНИЦИ
ШАЉУ У СВОЈУ СОПСТВЕНУ ЗЕМЉУ

(Видети члан 63)

- 1) Обавештење поменуто у члану 63, став трећи, садржаће следеће податке:
 - a) број матрикуле предвиђен у члану 17, чин, презиме и имена ратног заробљеника који врши исплату;
 - b) презиме и адресу корисника исплате у земљи порекла;
 - c) новчани износ који треба да буде исплаћен, изражен у валути Силе која држи ратног заробљеника.
- 2) То обавештење ће потписати ратни заробљеник. Ако овај није писмен, он ће ставити знак који ће потврдити један сведок. Повереник ће исто тако потписати ово обавештење.
- 3) Командант логора приложиће овом обавештењу уверење којим се сведочи да остатак потраживања на рачуну заинтересованог ратног заробљеника није нижи од износа који треба да буде исплаћен.

Та обавештења могу се давати у облику спискова. Сваки лист ових спискова овериће повереник и потврдити командант логора.

ИНДЕКС

Хигијена

Лекарска нега Амбуланте

Здравствени контролни преглед

Лекарско особље које није припадало санитетској служби

Права и олакшице

Исповедање вере

Задржани војни свештеници

Заробљени свештеници

Исповедање вере када нема свештеника

Разонода, рекреација, спорт

Управљање логором

Поздрављање

Ознаке и одликовања

Истицање текста Конвенције и саопштавање прописа

Употреба оружја

Саопштавање чинова

Поступање са официрима

Поступање са осталим заробљеницима

Услови

Околности које искључују премештање

Поступак при премештању

Општа правила

Дозвољени радови

Услови рада

Опасни и понижавајући рад

Дужина радног дана

Накнада за рад

Несреће при раду и болест

Лекарски преглед

Радне јединице

Заробљеници који раде за приватне послодавце

Готов новац

Новац одузет од заробљеника

Исплате на име плате

Додатак плати

Накнада за рад

Располагање новчаним средствима

Рачун заробљеника

Поступак са рачуном

Закључивање рачуна

Обрачун потраживања између Сила

Захтеви за обештећење

Обавештење о предузетим мерама

Обавештење о заробљеништву

Дописна карта

Дописивање

Пошиљке заробљеницима

Начела

Колективна помоћ

Ослобођење од дажбина и такса

Посебно обезбеђење преноса пошиљки

Цензура преписке

Преглед пошиљки

Правни акти: састављање и достављање

Представке и тужбе

Избор повереника

Дужности повереника

Овлашћења повереника

Право које се примењује

Избор дисциплинског или судског поступка

Надлежни суд

Гарантије

Дела извршена пре заробљавања

За једно дело - једна казна

Казне

Извршење казни

Врсте казни

Трајање казни

Успело бекство

Неуспело бекство

Дела у вези са бекством

Обавештење о хватању одбеглог

Поступак за дисциплинске грешке

Дисциплинска надлежност

Места издржавања казни

Гарантије при издржавању казне затвора

Основне гарантије

Смртна казна

Обавезно одлагање извршења смртне казне

Пуноважност пресуде

Истрага

Притвор

Извештај о покретању поступка

Право на одбрану

Гарантије

Право жалбе

Обавештење о пресуди

Извршење казне

Услови

Опште одредбе

Случајеви репатрирања и смештаја

Интернирање у неутралној земљи

Мешовите лекарске комисије

Право на преглед код Мешовите лекарске комисије

Жртве несрећних случајева

Заробљеници који издржавају казне

Трошкови око репатрирања

Репатрирање и војна служба

Ослобођење и репатрирање

Поступак при репатрирању

Тестаменти, умрлице, сахрањивање

Истрага поводом смрти или рањавања заробљеника

Национални биро

Централна агенција

Ослобођење од дажбина и такса

Друштва и организације за помоћ

Надзор Силе заштитнице

Упознавање становништва са одредбама Конвенције

Размена превода Конвенције и прописа о њеној примени

Кажњавање за повреду Конвенције

Тешке повреде

Одговорност Страна уговорница

Истрага - поступак

Језици текста Конвенције

Однос према Конвенцији од 1929.

Однос према Хашком правилнику

Потписивање

Ратификација

Рок и услови ступања на снагу

Приступање

Нотификација о приступањима

Ступање на снагу без одлагања

Отказ Конвенције

Регистровање код УН

[1] Одлука Мешовите лекарске комисије засниваће се добрим делом на посматрањима логорских лекара и лекара земљака ратних заробљеника, или на прегледу лекара специјалиста који припадају Сили која држи ратне заробљенике